Anuario de la Música

2023

Musikaren Urtekaria

musika bulegoa

euskal herriko musika bulego elkartea

Anuario de la Música **2023** Musikaren Urtekaria

EDITORIALA

Azkenengo urteetan, badirudi gizartean aldaketak geroz eta azkarrago sortatzen ari direla eta gure egunerokotasunean honek eragin zuzena izaten ari denaren irudikapena daukagu. 2023 urtea adibide garbia izan da eta honek arrisku bat dauka: etengabeko ezegonkortasun sentsazio bat izatea. Gaur egungo bai nazioarteko nahiz Euskal Herriko egoera sozio-politikoa, teknologiaren garapen azkarra non gailuen baliabideen hedapena azkarragoa den hauek dakarten aukera berriak gure gain hartzeko dugun kapazitatea baino, edo klima aldaketak ekartzen ari den situazio berria, eragin handia izango dute etorkizunean izango dugun bizitzeko moduan. Aldakortasun egoera hau aukera bat bezala ikusi behar dugu gure ekimenekin, momentu honetan, eragin zuzena izateko.

Gure sektorea, musika sektorea, ez da alde batera gelditu eta jadanik aldaketa guzti hauek zuzenean nabaritzen ari gara. Honekin erlazio duten zenbait gairi hartzen diogu aurre urtekari honetan. Azken urtean adimen artifizialaren erabilpenak gogoeta artistiko eta moral asko ekarri ditu, honi buruz hausnarketa sakon bat egingo dugu artikulu batekin. Zuzeneko musikaren kontsumoa eraldatzen ari da eta Euskal Herriko aretoak etorkizunean zein paper jokatu dezaketen hausnartzen dugu ere hurrengo orrietan. Era berean, Euskal Herrian tradizionalki hain garrantzitsu izan diren bi musika adierazpenen egungo egoera aztertuko ditugu, Euskal Herriko kantautoretza berria eta euskal abesbatzei buruzko artikulu banarekin.

Gure elkarteari barne begirada bat ematen badiogu, aldaketa sentsazioa ere etengabekoa da. 2023 urtean gerente berri bat sartu da lantaldearekin batera lan egiteko. Honek, aurrera eramaten ari garen plan estrategikoarekin batera, berrikuntza asko ekarriko ditu, bai sektorearekin erlazionatzerakoan, barne antolakuntzan edo elkarteak gizartean musika sektoreko errepresentazio sakonago bat izaterakoan. Situazio aldakor eta ezegonkor batean estruktura sendo bat izatea ezinbestekoa dela uste dugu eta horretan gaude lanean. Hurrengo orrietan ildo honetan egiten ari garen lanaren adibide ugari azaltzen ditugu: sorkuntza erresidentziak, Musika Bulegoa sariak, ikuskizun eta ekitaldi hitzarmen berriaren eta artistaren estatutuaren lanketak edo osasun mentala bermatzeko luzatutako laguntzak. Honez gain, elkartetik kanpo Euskal Herriko ekosistema musikalean dauden beste hainbat ekimenei buruz ere hitz egingo dugu: SIGMA Project-en 15 urteak, Euskadiko Orkestraren konpromezu soziala edo LGTBIQ+ kolektiboaren ekarpenak gaur egungo euskal musikan.

Garai hauetan erreferenteak oso garrantzitsuak direla uste dugu, maisuetatik ikastea eta beraien lana onartzea ezinbestekoa da. Horregatik balioan jarri nahi dugu Gor disketxeak izan duen ibilbidea bere ateak itxi dituen urte honetan eta oroimen bat izan nahi dugu Jonan Ordorika teknikariaren eredu iradokitzailean.

Esan bezala, egoera aldakor bat daukagu etorkizunera begira baina era berean indarrarekin ikusten gara bertan nahi dugun gizartea eraikitzeko. Uste dugu, musika sektoreak ahots garrantzitsu bat daukagula eraldaketa honetan aktiboki parte hartzeko, bai musikarekin lotutako erronketan nahiz ikuspegi orokorragokoekin. Euskal Herriko Musika Bulegotik argi daukagu gure baitan dagoela nahi dugun etorkizuna lortzea eta gure energia guztia horretan jarriko dugu. Batu zaitez gure bidean eta has gaitezen elkarrekin gure musika dantzatzen.

Maddi Arana

Euskal Herriko Musika Bulego Elkartea

AURKIBIDEA

Etorkizuna Euskal Herriko Musika Sektorean
04-05

Jonan Ordorika
06-07

Musika aretoak kili-kolo
08-10

Basque. Music. Road Map 2023
12-13

Música y compromiso social
14-15

Musika Bulegoa Sariak
16

Erresidentzia artistikoak Villasound Bilbao
18-20

Convenio colectivo del sector
22-23

Conciertos de gran formato
24-25

Osasun mentala musikaren industrian
27-30

Festival New World Music Days en Sudáfrica
34-35

Bakarlarien bide berriak
36-39

Reforma laboral en la industria de la música
40-43

Gor disketxearen mugarriak
44-46

¿El último año en que los seres humanos dominamos la escena musical?
48-49

Periferiako kontzertu aretoak
50-53

15 años de Sigma Project
54

LGTBIQ+ kolektiboa eta Euskal Musika
56-57

Encuentros profesionales de Musika Bulegoa
58-59

Euskal abesbatzak: non eta nora
60-61

2023ko BALANTZEA:

ETORKIZUNA EUSKAL HERRIKO MUSIKA SEKTOREAN

Collage: EES – Foto: © Diego Jiménez, Daniele Franchi, Jelleke Vanooteghem

JAIALDIEN SENDOTZEAK, DISKO-NOBEDADEEK, PROGRAMAZIOAREN GORAKADAK ETA MUSIKA-PROPOSAMEN BERRIEK ZIKLO BERRI BATEN HASIERA MARKATU ZUTEN 2023AN, PANDEMIAN SORTUTAKO ZIURGABETASUNAK ATZEAN UTZIZ.

Musikaren industriak fakturazio-zifra hobeekin amaitu zuen 2023 urtea: Durangoko azokan 173 disko berri aurkeztu ziren, aurreko urteetako zifrak gaindituz, kontzertu-aretoetara joateak gora egin du, musika-konposizioaren esparruan lan berriak argitaratu ziren eta euskarazko musika-proposamenak ugaritu egin ziren. Hori guztia musikaren eszenak duen osasun onaren isla da, lorpen handiak izan baititu, baina erronka garrantzitsuei ere aurre egin behar die.

Zuriñe F. Gerenabarrena konpositorearen ikuspuntutik, “musika garaikideko zikloak finkatu dira Euskal Herrian, obra berriak aurkeztu dira eta orkestrek enkarguak egin dituzte”. Panorama hau sorkuntzarekin konpromiso handia duten pertsonek aberastu dute, interpreteek zein konpositoreek, merkatu honek bizirik jarrai dezan lan egiten eta ahalegina egiten dutenek. Horrek etorkizun oparoa iragartzen du. Hala ere, jendearen belaunaldi-arrakalak adierazten du beharrezkoa dela “hezkuntza-bultzada bat eta erakundeek laguntza puntualak baino gehiago ematea”.

Elkar Musika zigiluak, halaber, 2023 urtean egindako lan ona nabarmentzen du, eta ekoizpen eta lan berriez betetako 2024a aurreikusten du. “Durangoko azokari lotuta, 2023a bereziki emankorra izan zen, aurreko urteetan baino nobedade gehiagorekin”, adierazi du Andrés Camio “Jitu”, Elkar argitaletxeko musika-arloko arduradunak. Ikerketa ofizialen araberan musikaren kontsumoak gora egiten duen arren, Jituk dio “streaming-a nagusitzen dela musika kontsumitzeko medio lez, eta beraz formatu fisikoko salmentek behera egiten jarraitzen dutela, fabrikazio-kostuen igoera geldiezina jasaten jarraitzen dugula gehituta”.

Kontzertu-aretoek ere irakurketa positiboa egiten dute agurtu dugun urteari buruz, bi arrazoirengatik: “Aretoetara datozen pertsonen kopurua handitu egin zen eta tokiko taldeen programazioa ere handitu egin zen”, dio **Gotzon Uribek,** Kultura Live Euskal Herriko Musika Aretoen Elkarteko presidente eta Bilboko Kafe Antzokiko programatzaileak. Hazkunde garaian gauden arren, aretoek hainbat erronka dituzte aurretik. “Urte honetarako gure erronka hazkunde hori bermatzea da, kontzertu-aretoen berezko kategoria, administrazio-laguntza jasotzea eta euskal eszena berrien zabalkundean parte hartzea”, dio Uribek.

Amaia Ispizua, Get Ineko promotorea eta MIEko (Musika Industriaren Elkartea) lehendakariordea, musikaren sektoreak azken urteotan bizi izan duenari buruzko hausnarketa egin du: “Ohitura aldaketa bortitzak, neurrigabeko inflazioa, ospe handiko jauzi izugarri azkarrak, kontzertuak bertan behera uztea sold out-ekin batera, eta pandemiaren ondoren etengabe hazten ari den programazioa”. Hori dela eta, “oraindik ezin da esan sektorea egonkortuta dagoenik”, eta erronka batzuei heltzeko beharra ikusten du: sektorea profesionalizatu, lan-erregulazioa, genero-berdintasuna eta hori lortzeko artista berriei laguntzea.

Sektoreak 2023an bizi izan duen beste lorpen bat, **Agus Barandiaran**en, Korrontziko sortzaile eta trikitilariaren, arabera, “musika industriaren sendotzea da, barne antolaketari eta hitzarmenen aldarrikapenari dagokienez”. Hala ere, musikarien baldintzengatik kezkatuta dagoela adierazi du, eta artistentzako barne-antolaketa handiagoa eta lan-baldintza hobeak behar direla iradoki du. “Datu bat falta da: zenbat musikari bizi diren beren arteaz eta zenbat irabazten duten emanaldi bakoitzeko”, dio. Zentzu horretan, industriaren itxurazko oparotasunaren eta musikari askoren egoera txarraren artean desberdintasun bat dagoela dio, eta “paradoxa hori onartzearen eta jorratzearen garrantzia” azpimarratzen du.

INDUSTRIA, ARTISTAK, KONTZERTU-ARETOAK, GRABAZIO-ESTUDIOAK, DISKOETXEAK ETA MUSIKAGILEAK BAT DATOZ 2023 ZUZENEKO MUSIKARENTZAT URTE ONA IZAN DELA BAIEZTATZEAN.

Sara Zozaya kantautore donostiarrak nabarmendu duenez, 2023 “urte oparoa izan da artistentzat, estilo aniztasuna areagotu baita eta euskarazko musika-proposamenak sortu baitira”. Hori “oso positiboa da, baina kokatu egin behar da, eta pentsatu behar da espazio bilaketa hori ez dela erraza guztientzat”. Agian, bere esanetan, “management enpresa handi batean dagoen artista batentzat errazagoa da kontzertuak programatzea, baina sistema horren barruan ez dauden musikarientzat oso zaila da bira bat antolatzea”. Horregatik, “musikan hasi berrientzat sare egonkorrago bat osatzeko beharra” ikusten du.

Laburbilduz, euskal musikaren panoramak aho-zapore onarekin itxi zuen 2023a, baina kontsumo-eredu berrietara egokitu beharrari, musikarien lan-baldintzak hobetzeari eta sektoreko hainbat aktoreren arteko lankidetza indartzeari egin behar dio aurre. 2024a, gai horiei heltzeko eta orain arte lortutako aurrerapenak sendotzeko funtsezko urtea izango da.

Musika Bulegoa

JONAN ORDORIKA

© Elkar Musika

JONAN ORDORIKA, EL PILOTO A LOS CONTROLES DE LA MÚSICA VASCA

Entre los últimos discos en los que trabajó Jonan Ordorika (Oñati, 1967-2023) se encuentra el más reciente álbum de su hermano mayor, Ruper (Oñati, 1956), en el que solo con la guitarra y la voz se desnuda a través de la música. Jonan masterizó, mezcló y grabó *Bakarka bi* en su estudio Mamia, en Azkarate. El libreto del álbum se abre con una foto de los dos, de hace tiempo, en la que este productor y técnico de sonido indispensable de la escena vasca durante más de tres décadas, aparece en un primer plano desencuadrado, en una especie de autofoto en la que solo se le ve media cara, mientras a su espalda surge la figura del cantautor. La idea inicial era que Ruper y Jonan reprodujesen de nuevo esa escena y que esa foto fuese la que acompañase el citado libreto. No fue posible. Jonan falleció el 7 de agosto del año pasado por complicaciones derivadas de un problema cardíaco. En retrospectiva sobre aquel momento, el concepto *Bakarka* de Ruper pareció adquirir un sentido mucho más abisal.

Muchos fueron los trabajos en los que colaboraron juntos. Los discos en directo del cantautor de Oñati solían contar con su hermano a los controles de la mesa técnica. No fue el único, de hecho; en los 90, Jonan trabajó como técnico de sonido de uno de los exponentes del Getxo Sound, El Inquilino Comunista. Junto a Angel Katarain y la también desaparecida Amaia Apaolaza —que fue, con Akeita, mánager de Ruper, Fermin Muguruza y Gose, entre otros—, Jonan Ordorika se embarcó en el proyecto del Estudio Katarain que se situó en el caserío Argiñenea de Azkarate, en Nafarroa. Entrados en el nuevo siglo y, sobre todo, a partir de la segunda década del mismo, Ordorika, también en Azkarate, abrió un nuevo estudio, Mamia. Entre uno y otro, y en diferentes puestos sobre la mesa de control, Jonan grabó, produjo y/o masterizó los trabajos de, prácticamente, todos los nombres propios de la escena vasca de las últimas tres décadas. Joseba Irazoki, Rafael Berrio, Gose, Willis Drummond, Joseba B. Lenoir, Betagarri, Joxe Ripiau, Glaukoma, Audience, Soziedad Alkoholika, Anari, Lisabö, Travellin' Brothers y Belako son algunos de esos artistas que confiaron en el de Oñati para que sacase brillo a sus creaciones.

Trabajador, algo tímido e increíblemente melómano, entre sus logros se recuerda el haber sido el instigador de que Lou Reed visitase Euskal Herria y se relajase en las campas del norte de Nafarroa. Jonan Ordorika era un fan indiscutible de The Velvet Underground y de Reed, al que conoció a través de su álbum *Transformer* (1972). Los dos hermanos llegaron a trabajar con Fernando Saunders, bajista del pionero del rock alternativo estadounidense. Es más, a Saunders le gustó tanto el álbum *Dabilen harria* (1998) de Ruper que le hizo llegar Jonan, que formó parte del trío de músicos estadounidenses que vistieron el siguiente disco del cantautor de Oñati, *Hurrengo goizean* (2001). Esta estrecha colaboración con Saunders fue la que propició la visita de Reed a Azkarate en 2006. Fue todo un sueño cumplido para Jonan.

En 2014, para rendir tributo al músico neoyorquino, fallecido un año antes, el técnico de sonido reunió a un grupo de excepción para versionar una decena de temas desde la admiración y el amor. *Lou Reed, mila esker,* grabado en su gran mayoría en Katarain pero también en los estudios que el productor Paco Loco tiene en Cádiz —el asturiano colaboró con una pieza instrumental y ejerció de productor junto a Saunders y Jonan—, trae al euskera diez temas de Reed al que ponen voz su hermano Ruper, por supuesto, y también Anari Alberdi, Gari, Evaristo, Gorka Urbizu, Maddi Oihenart, Petti, Andoni Basterretxea de Delirium Tremens, Txuma Murugarren y Álvaro y Santi Real de El Inquilino Comunista. En la parte musical, además de con habituales profesionales de la escena vasca, Jonan contó con colaboradores de Reed, Saunders, la violonchelista Jane Scarpantoni y el guitarrista Mike Rathke. El técnico y productor quiso agradecer así la aportación del neoyorquino a la música. Quizás sea el momento que la escena musical vasca haga lo propio con Jonan Ordorika.

Harri X. Fernández

EL MEJOR AMIGO DEL MUNDO

Es muy difícil encontrar a gente como Jonan Ordorika: gente que lo da todo, que admira a sus amigos, que flipa con su familia… gente con un corazón tan grande que, de tanto usarlo, se le ha parado.

Conozco a Jonan (si hablo en presente es porque para mí aún está ahí, en su montaña del Balerdi) hace ya muchos años, y nos conocimos de una manera muy peculiar. Estaba yo en un hotel por el Norte, tocando con Australian Blonde, y de repente recibí una llamada con motivo de un equipo de sonido que me interesaba. Era Jonan, y en esa misma conversación por teléfono ya nos estábamos hablando como si nos conociéramos desde siempre. Empezamos a charlar sobre equipos, sobre música y, de repente, me dijo: «Bueno, llévate el equipo y ya me lo pagarás». Le respondí que no me conocía de nada, pero él decía que se fiaba de mí. Y como yo también tengo la buena costumbre de fiarme de la gente, desde ese momento nuestra relación fue todo un disparate: hablábamos todos los días, en ocasiones hasta 10 o 12 veces.

Nos unía la manera que teníamos de ver la vida, aunque a él le gustaba disfrutarla aún más que a mí. Amaba la buena comida y el buen vino, y regularmente me llamaba para lo que bautizamos como «la llamada del txakolí», que consistía en juntarnos y ponernos a comprar, vender y cambiar equipos de sonido, algo que a los dos nos encantaba, y a menudo involucrábamos también a terceros. Creo que llegué a cambiarle la misma cosa a Jonan hasta cuatro veces.

Nos unía el amor por la música y, sobre todo, la admiración que sentíamos por Lou Reed y la ciudad de Nueva York. Discutíamos mucho sobre cuál de los discos de Lou era el mejor, cuál de sus formaciones era la buena y la mala… pero al final nos quedábamos con lo esencial, que es su música. Cuando hicimos el disco homenaje a Lou —digo hicimos porque, aunque era su proyecto, yo le ayudé a grabarlo y mezclarlo —, fue un momento increíble que recuerdo como uno de los mejores de mi carrera.

Jonan era una persona con mucho talento para grabar, mezclar y masterizar, aunque él no alardeaba mucho de eso. Era muy humilde, pero los discos que hizo junto a su hermano Ruper creo que son muy buenos tanto artística como técnicamente.

Como quiero reflejar cómo era Jonan, voy a contar la última vez que he estado con él. A Jonan le gustaba venir a Cádiz y, al contrario que yo, solía organizarlo todo con mucha antelación (como anécdota, en julio del 2023 ya tenía reservado el hotel en Sevilla para ver al Athletic en la final de la Copa de 2024). En abril me avisó que vendría a Cádiz en junio con Edurne, su mujer, y que quería verme en el estudio para hacer unas cosas del nuevo disco de Ruper, pero que solo podía ser de 9:00 a 12:00. Desde entonces, todos los días me llamaba para recordármelo. Pero cuando llegó el día señalado, Jonan estaba muy nervioso. Se ponía a caminar por el estudio y podía recorrer 12 kilómetros en un espacio de 10 metros. Yo le pedí que se tranquilizase, hasta que finalmente, a las 11:45, me dijo: «Puedes mezclar esta canción». Y tal como me lo dijo, comenzó a llamar a Edurne para marcharse. Yo le avisé: «Jonan, pero si vamos a mezclar…», y él me respondió: «Claro, tienes 15 minutos».

A Jonan lo queríamos todos y echamos de menos esa fuerza y ganas de vivir la vida que tenía, y de él aprendimos lo importante que es cuidarnos entre todos.

Paco Loco

MUSIKA ARETOAK KILI-KOLO

EZ DIRA GARAI ONENAK EUSKAL HERRIKO MUSIKA ARETOENTZAKO ETA, ORO HAR, ZUZENEKO MUSIKARENTZAT.

© Foku

SEKTORE PREKARIZATUTA

Hasiera batean, kanpotik ikusita behintzat, agendak, webguneak eta sare sozialak begiratzea aski da Euskal Herria kontzertuetarako leku oparoa dela ohartzeko. Astebururo zuzeneko mordo bat ikusteko aukera izaten da musika aretoetan, leku eta gune instituzionaletan (antzokiak, auditorioak), espazio autogestionatuetan (gaztetxeak, adibidez), taberna handi eta txikietan... Baina, haatik, gero eta gutxiago dira musika emanaldiak programatzera ausartzen diren sustatzaile eta promotoreak. Azken urte hauetan egoerak okerrera egin du.

Faktore ezberdinak daude egoeraren atzean (krisi ekonomikoaren eta inflazioaren astindu gogorrak, kontsumo ohitura aldaketak ere eragiten du, errelebo falta sumatzen da), baina prekaritatea da nagusi sektorean, eta hori ez da egun batetik bestera konpontzen. Lan prekaritatea, hauskortasuna, babesgabetasuna... antzeko kontzeptuak errepikatzen dituzte aspalditik aretoetako arduradunek eta eragile independenteek. Gai honi buruzko diagnosia egiten du ehundaka kontzertu antolatu dituen pertsona batek, modu anonimoan.

Agian bere gogoetak eta esperientziak baliagarriak dira etengabeko prekarizazio prozesuari aurre egiteko. "Zuzenekoen ikuspegi hertsia badugu, kondenaturik dago bakartuta egotera eta hortik erantzuna emateko estrategia jakin bat eraiki ahal izateko. [Instituzioetatik] ez dirudi benetako interesik dagoenik zuzeneko musikak lekua izan dezan gure herri eta hirietako kulturaren barruan, eta horren inguruan kultura sare estrategiko bat egon dadin festibaletatik haratago".

IZURRITEA ONDOREN... KRISIA BERRIRO ERE

2009ko krisitik suspertzen ari zen unean, zasta!, covid-19aren izurria azaldu zen 2020ko martxoan eta berriz ere amets gaiztoa hasi zen euskal musika sektorean. Momentu jakin batean laguntza ekonomikoak iritsi ziren, bai Eusko Jaurlaritzatik, bai Aldundietatik eta Estatutik, baina ez neurri berean eta esparru guztietan. Urte latzak izan ziren horiek. Neguko gau ilunak bezain luzeak. Juan Uriarte Gasteizko Helldorado kontzertu aretoko jabeak zera aitortu zidan: "Pandemiaren unerik txarrenetan ireki behar izan dugu (batzuek ez zuten ireki), gure langileentzat arriskutsuak diren lan baldintzetan eta lanaldi oso luzeetan. Nolanahi ere, gezurra esango nuke aitortuko ez banu horri esker diru sarrera jakin batzuk eduki genituela".

Bere hogeigarren urteurrena ospatu zuen Helldoradok 2022ko azken txanpan, ia urte bateko atzerapenarekin, pandemiak eta horrek eragindako murrizketak atzean utzi ondoren. 2001ean ireki zituen bere ateak Euskal Herriko infernu rock-and-rolleroak. Uriartek hurrengoa esan zion Berria egunkariari 2022an: "Areto bat irekitzeko helburua etekin ekonomikoa izatea bada, ez da errentagarria, eta sufritu egiten da. Horregatik ez daude hainbeste areto Euskal Herrian". Hitz potoloak dira horiek. Digeritzeko zail samarrak gertatzen dira.

© Foku

© Foku

Azkenaldian, debake konplikatu bat jarri da mahai gainean. Hori gertatu da, funtsean, musika aretoak hasi direlako (batzuk, ez denek) haien espazioak alokairuan jartzen. Zilegi da bide ezberdinak esploratzea krisietatik bizirik ateratzeko eta, kasu honetan, aretoetako ateak ez ixteko. Era berean, inoiz baino zailagoa da talde berri eta independenteak zuzenean ikustea. Ordaintzea kontzertuak emateko? Negozioa eta musika, elkarren ondoan.

DONOSTIA SINTOMA GISA

Martxoaren 1an The Guardian egunkariak albiste larri bat zabaldu zuen musika aretoen eta kontzertuen inguruan. Izenburu deigarria: "'Ekosistema osoa amildu da': zuzeneko musikaren krisia Britainia Handian". Bertan irakurri genuen 100 aretotik gora pertsianak jaitsi dituztela Erresuma Batuan azken urteotan eta, definitiboki, bi mundu paralelo daudela: udako festibal handiek mugitzen duten dirutza ikaragarriena eta ohiko musika aretoena, normalean 1.000 lagunetik beherako edukiera dutenak. Makrokontzertuak versus aretoetako kontzertuak.

Ez dira garai hoberenak zuzeneko musikarentzat eta, are gehiago, tentsionatuak dauden udalerrietan. Donostiak, adibidez, hauxe erakusten du: laguntza eta kolaborazioa publiko-pribatua ezinbestekoa da proiektu musikalak aurrera ateratzeko. Inplikazio instituzionala eta babesa beharrezkoak dira egungo erronkei erantzuteko. Esate baterako, inflazioari eta alokairuen gorakadari ezin die izkin egin areto batek. Eta ezohiko ezustekoak ere gerta litezke.

Mingarria izan zen tokiko musika ekosistemarentzat joan zen abenduan Donostian gertatutakoa. Hasteko, Altxerri kluba mitikoak bere ateak itxi behar izan zituen 40 urteko ibilbide oparo baten ostean. Arrazoi nagusia, jazz aretoaren kudeatzaileen arabera, eraikin osoa salgai ipini nahi duela jabeak. Musikaren porrota, etxebizitza sektorearen garaipena. "Jabeen borondatea lokala saltzeko legitimoa da. Gure kudeaketak funtzionatzen zuen eta publikoa pozik zegoela uste dugu. Tokiko erakundeen aldetik, ordea, laguntza handiagoa behar izan dugu", adierazi du Iñaki Otalora Altxerri klubeko bazkideetako batek.

Komunikatu baten bidez, Antigua auzoko Dokak jakinarazi zuen 2023ko abenduaren 13an "denbora batez" ateak itxiko zituela. Dirudienez, teknikariek sabaiko egituran "kalte larriak" identifikatu zituzten eta "aretoa ixteko beste erremediorik" ez zuten izan. Dokako Jon Iriartek adierazi du egonkortze lanak aurrera doazela, eta egundaino ez dagoela aurreikusia aretoaren buelta. Momentuz, hori bai, elkarlanean ari dira Donostia Kultura sailarekin eta kontzertu batzuk bideratu dituzte Intxaurrondo Kultur Etxera.

ALTXERRIRI, ADIORIK EZ

40 urtek askorako eman dute; urte terdi eskaxek, ez hainbeste. 2022ko udan jakin genuen Dabadaba aretoko jabeek Altxerri kudeatuko zutela eta bost urteko hitzarmena sinatu zuten. Albiste pozgarria izan zen hura. Bere ohiko identitatea berreskuratu nahian zebilen Altxerri azken urteetan eta proiektua berriabarazi eta norabide berria emateko misioa zuten kudeatzaile berriek. "Aldaketa lasaia" egin nahi zuten, baina ez dute denborarik izan formatu txikiko jazz, rock, soul eta beste estilo batzuei eusteko. Kolpe bortitza izan da Altxerriren desagerpena.

Erreleborik ez badago, galdu egingo da lau hamarkadetan lortutakoa. Hutsunea nabaria da. Egoera honi buruz gogoeta egin du Otalorak: "Gure proposamenek, lekua dute oraindik Dabadaban. Desiragarria litzateke instituzioak konturatzea zaila dela kultur jarduera bat hirian iraunaraztea eta, proaktiboki, hura sustatzeko moduak bilatzea".

Jon Pagola

kulturklik
ANTZERKIA, MUSEOAK, LIBURUAK, JAIALDIAK, KONTZERTUAK, BERTSOLARITZA...
TEATRO, MUSEOS, LIBROS, FESTIVALES, CONCIERTOS, BERTSOLARISMO...
EUSKO JAURLARITZA
GOBIERNO VASCO
www.kulturklik.euskadi.eus

BASQUE. MUSIC. ROAD MAP 2023

Musika Bulegoak, Etxepare Euskal Institutuak eta Eusko Jaurlaritzako Kultur eta Hizkuntza Politika sailak, Euskal Herriko musikaren kanpo-presentzia sustatu eta koordinatzeko Basque.Music. ekimena sortu zuen 2016 urtean. Harrezkero, mundo osoko jaialdi eta azoka askotara eraman du euskal musikaren ordezkaritza.

2023an Basque.Music.-ek euskal musika aurrez aurre zabaltzeko ekintzekin jarraitu zuen eta nazioarteko musikaren azoka eta jaialdietako erreferenteetan zehar bere ibilbidea egin zuen. Zuzeneko emanaldiak antolatzeaz gain, *networking* saioak bideratu, *stand*-ak kudeatu eta katalogoak sortu zituen. Hau da 2023an antolatutako ekintzen laburpena.

Data	Ekimena	Herrialdea	Ekintzak
1/18-21	EUROSONIC	Groningen (Herbehereak)	Merina Gris eta Zetak (showcase-ak)
4/12-15	WESTWAY LAB	Guimaraes (Portugal)	Ezpalak, La Furia (showcase-ak) Ghau, La Furia (egonaldi artistikoak)
4/27-30	JAZZAHEAD!	Bremen (Alemania)	BASQUE.MUSIC. stand-a
5/3-7	BIME BOGOTÁ	Bogota (Kolonbia)	Oreka Tx (showcase-a eta egonaldi artistikoa)
9/13-16	MMVV	Vic (Catalunya)	Amorante, Maite Larburu eta Merina Gris (showcase-ak)
10/25-28	BIME BILBAO	Bilbo (Euskal Herria)	STR, Divorce From New York eta Nhil (showcase-ak) BASQUE.MUSIC. stand-a
10/25-29	WOMEX	A Coruña (Galiza)	Neomak (showcase-a) BASQUE.MUSIC. stand-a

BIME
BASQUE
MUSIC.
www.basqueculture.eus
The Gateway to
tivity and Culture
ASQUE. MUSIC.
ETAK
BIME
OMEX
ORLDWIDE | MUSIC | EXP

EUSKADIKO ORKESTRA

MÚSICA Y COMPROMISO SOCIAL

ORIOL ROCH, DIRECTOR GENERAL DE EUSKADIKO ORKESTRA, NOS DA UNAS CLAVES SOBRE LA PROGRAMACIÓN QUE LA ORQUESTA NACIONAL VASCA HA PROPUESTO EN LAS ÚLTIMAS TEMPORADAS.

Collage: EES – Foto: Kael Bloom

En las últimas temporadas de Euskadiko Orkestra, hemos identificado algunas obras que nos ayudaban a explicar cómo ha contribuido la música a transformar el mundo y, de manera específica, cómo muchos compositores han querido poner expresión sonora a las ideas transformadoras que ellos querían defender. De alguna manera, sus partituras querían subrayar y reivindicar con música las transformaciones del pensamiento que nos han llevado hasta hoy, o bien su compromiso personal con sus valores o incluso su ideología. Por supuesto, ello puede generalizarse a toda la creación artística, pero la música tiene sus propias servitudes: algunas obras sinfónicas se presentan con un *leitmotiv* que a veces tan solo plasman en un título y, como escuchantes, nos conjuramos con el compositor para encontrar en su música el título que nos ha propuesto. En ocasiones, nos guían con textos cantados (por ejemplo,

como recientemente hemos presentado, Mahler en su *Tercera sinfonía*). La estructura sinfónica mahleriana sigue conceptos filosófico-literarios con una gran carga emocional que han contribuido a la construcción de ese relato. Dicho lo cual, aunque Schönberg aconsejaba a sus alumnos mantener una idea concreta en la mente a la hora de componer, estoy de acuerdo con el maestro Ros Marbà, que en su libro *Un acto de libertad*, declara que el «argumento musical de *La Mer* sería de igual valor y eficacia si Debussy lo hubiera llamado *Atardecer en los Alpes*».

Por supuesto, no toda la música se ha compuesto bajo el mismo impulso. Wagner criticaba a Rossini por componer para «entretener» al público, y sentenciaba que lo malo en el arte surge de la intención exclusiva de agradar. El público está familiarizado con esta dualidad y apuesta por descubrir nuevos caminos sonoros, a veces porque entiende que escuchar una sinfonía aporta muchas cosas, entre las cuales una buena parte se remite a lo intelectual. En este punto, recomiendo las reflexiones del filósofo Byung-Chul Han en su libro *Buen entretenimiento*, donde nos cuenta que vivimos en un mundo donde solo lo que es entretenido es real. Un *entretenimiento* que contrapone al concepto de *pasión* (que lo asimila a «rendimiento») y que viene a ser una dicotomía indivisible; dos conceptos condenados a convivir.

Cuando empiezo a escribir esto es Semana Santa, momento de imágenes de sufrimiento, de pasiones (las de Bach, por supuesto) y de recordar cómo hemos otorgado a nuestro proyecto también un rol transformador de la sociedad. ¿Pero en qué sentido? Quizá nos aferramos a lo que intuimos que inspiran los relatos sinfónicos de final del XIX y gran parte del XX para resucitar sus idearios, pensando que pueden valer para rebelarnos como programadores contra las banalidades del mundo de hoy; contra los automatismos y actitudes conformistas y, en definitiva, porque pensamos que la razón de ser de una temporada sinfónica no es el entretenimiento en sí.

Es por este motivo que me ha atraído poner el foco en el enigma del proceso creativo del artista y del entorno en el que ha podido moverse: la música que perdurará a lo largo de los siglos y que nosotros programamos es siempre un acto de libertad creativa. Incluso en aquellos que tuvieron que componer bajo el yugo de totalitarismos o de corsés ideológicos, logramos encontrar más cosas en la escucha y construimos nuestro espíritu crítico, descubrimos nuestros gustos, y aunque parezca un contrasentido, también nos emocionamos.

Desde la responsabilidad de un proyecto de país como el nuestro, queremos llamar la atención en esa actitud transformadora que nos conecta música y experiencia o evolución humana. En este sentido, son muchos los compositores que sienten que deben formar parte y, si pueden, contribuir a esa evolución. Podríamos citar algunos ejemplos entre los que no podría faltar Beethoven, que veneró a Goethe –quién no, en la Alemania de primeros del XIX– y no en vano se postuló como el que más en la revolución de la Ilustración. Como resultado, por ejemplo, puso música a Egmont, el héroe que luchó contra el rey de España y la Inquisición, y que –por supuesto, arrancaba el Romanticismo– murió en el cadalso. Ahí, la música de Beethoven nos está contando que, como humanos, hemos vencido. Que el futuro es nuestro. Y aunque esa música esté perfectamente insertada en ideas de la Ilustración, hoy sigue logrando su función: nos interpela sobre nuestra libertad.

Aunque nuestra orquesta se creó en 1982, tiene la dimensión de gran formación sinfónica, el patrón de la cual se forja en la segunda mitad del siglo XIX. Con este corte de perfecto y amplísimo diseño sonoro, las sociedades poderosas de la Revolución Industrial pudieron experimentar, en algunas ciudades, un universo sonoro que no era otro que el que demandaban los compositores del momento. Las guerras europeas de mediados de siglo inician la construcción de la Europa de hoy y la gran revolución de las ideas que debían romper –o poner bajo sospecha– las de la Ilustración. En ese hervidero, al igual que sucede en la evolución de la ciencia, se producen revoluciones del pensamiento que no son ajenas a los artistas.

Así, apadrinan sus propias revoluciones los *maestros de la sospecha* que diría Paul Ricoeur (Marx, Nietzsche y Freud) y, contra viento y marea (contra el «usa la razón, pero pórtate bien» de Kant, el que fuera el «marco mental» de Beethoven), abren el camino del pensamiento y también de la libertad creativa que interpeló a muchos compositores. Con el año 1900 como epicentro se genera gran parte de nuestro combustible sinfónico, que quiere hacernos reflexionar también desde las butacas de los auditorios, y mucha de la música de calidad de los últimos 150 años lo es en la medida que, a veces, es un canto desesperado, otras un auténtico martillazo.

Más que nunca desde ese momento, el artista tiene la posibilidad de comprometerse con su ideología o sus valores. Por este motivo, nos encontramos con partituras que literalmente nos quieren llevar a esa reflexión: en *Zarathustra*, Strauss nos recuerda que Nietzsche decía que tuvo que hacer filosofía a martillazos; Mahler nos invita a optar por nuestra responsabilidad y nuestra libertad –la del superhombre nietzscheano– mirando la eternidad; o bien Aaron Copland, del que interpretamos en diciembre su obra compuesta para conmemorar la Declaración Universal de los Derechos Humanos, justo cuando el FBI del presidente Truman seguía todos sus pasos por su ideología.

Oriol Roch

MUSIKA BULEGOA SARIAK 2023

©: Olga Ruiz

Musika Bulegoa Sariek bere zazpigarren edizioa ospatu zuten maiatzaren 16an Errenteriako Lekuona Fabrikan. “Euskal musikaren aniztasunaren isla” izan zen Lekuona Fabrikako aretoan bizitakoa, Amaia Ispizua, EHMBEko ordezkariak azpimarratu zuen modura, genero, erritmo eta doinu mota ugariren ordezkari izan baitziren 2023ko saridunak.

Sariak esleitzeko, Euskal Herriko artista eta taldeek 2022an sortutako 120 musika-proiektu eta -proposamen aztertu zituen musikagintzan aditu eta arituak diren zortzi pertsonak osatutako epaimahaiak. Hala, saridunak hauexek izan ziren: Merina Gris, Su ta Gar, Neomak, MICE, Ines Osinaga, Teresa Catalán, Enrike Solinís eta Elena Setién.

Etxepare Euskal Instiutuak, berriz, euskal musika mugaz kanpo, nazioartera, zabaltzeko egindako lana aitortu ohi du urtero. Bada, 2023an, Oreka TX taldeak jaso zuen errekonozimendu hori.

Euskal Herriko Musika Bulego Elkarteko zuzendaritza-batzordeak, halaber, ohorezko sari berezia ere eman ohi du urtero. Eta pasaden urtean, Kepa Junkera aitortu zuen, “Euskal kultura eta euskara nazioartera modu berritzailean eramateagatik, trikitixa erritmo, instrumentu eta estilo berrietara egokituz”. Modu honetara, trikitilari bilbotarraren ibilbide oparoa bera ere goraipatu nahi izan zuen EHMBEk, 30 disko baino gehiago argitaratu baititu hiru hamarkada baino gehiagokoren buruan. “Hunkituta bezain eskertuta” jaso zuen saria Junkerak.

Musika Bulegoa

Errenteriako Kultur agenda beti eskura

La agenda cultural de Errenteria en un clic

kultura.errenteria.eus

KULTURA kreaktiboa

ERRENTERIA UDALA

ERRESIDENTZIA ARTISTIKOEN

PROGRAMA BERRIA

Musika Bulegoak Euskal Herriko musika-jarduera sustatu eta hobetzea du helburu. Hala, artisten eta euskal musika proiektuen sustapena eta promozioa presente dira elkartearen lan-hildoen artean. 2023. urtea oparoa izan da euskal artisten sormen proiektuei dagokienez eta Musika Bulegoak bere izaera kolektibo eta irekiari helduz, beste erakunde eta eragileekin elkarlanean hainbat ekimen eraman ditu aurrera. Honen adibide dira, esaterako, erresidentzia artistikoak eta musikari berriei zuzendutako sariak. Izan ere, sortzaile eta artista berri zein kontsolidatuengan jartzen du arreta elkarteak bere jardunean.

2023. urtean Musika Bulegoak aurrera eraman dituen sustapen ekimenen artean, badira hainbat ediziotan zehar jarraipena duten proiektuak, hala nola, VillaSoundBilbao programaren barruan, elkarteak ematen duen bere izen bereko saria. Honek, artista berriei aitortza eskaintzeko helburu du. Bestalde, ekimen berri bat ere sortu du. Elkarteak, Euskal Kultur Erakundea (EKE), Atabal aretoa eta Kulturaz Kultur Kooperatibarekin elkarlanean egonaldi artistikoen programa berri bat jarri du abian. Era honetan, artista zein musika proiektu berriei (diskak, zuzenekoak, etab.) bultzada emateko jardunean dabil Musika Bulegoa beste erakundeekin sinergia berriak sortuz eta dituenak mantenduz.

© Dinamoa

EKHI LAMBERT ERRESIDENTZIA ARTISTIKOEN PROGRAMA BERRIAN

EKE, Atabal aretoak, Kulturaz Kultur Kooperatibak eta Musika Bulegoak sortu berri duten erresidentzia artistikoen programaren lehen proba edizioan, Ekhi Lambert musikari Irulegitarrak hartu du parte. Programa honen helburua, Euskal Herriko musikari, sortzaile eta musikaren alorreko eragileei proiektu berriak sortu eta lantzeko espazioa, baliabideak eta laguntza eskaintzea dira. Hala, lau erakunde antolatzaileek 2023ko otsailean hasi zituzten proiektua abian jartzeko lehen bilerak, eta lehen edizio pilotua udazkenean heldu zen.

Ekimen honetan, Ekhi Lambert musikariak *Inbasioak* izeneko bakarkako bigarren lanaren zuzenekoak prestatzeko aukera izan zuen. Egonaldia bi zatitan banatu zen. Lehenik, urriaren 4 eta 5ean, Azpeitiko Dinamo sormen gunean grabazio estudio lanak egiteko parada izan zuen Lambertek. Ondoren, egonaldiaren bigarren zatian, urriaren 10 eta 11n, Biarritzen burutu zituen zuzenekoaren prestaketa lanak. Atabal aretoan egindako egonaldiaren bigarren zati hau, eszenatokiko lanetara bideratu zen batez ere. Aldi honetan seiko talde formula moduan aurkeztu zituen kantu berriak.

Artistaren esanez, esperientzia aberasgarria izan da, eta disko berriaren zuzenekoa prestatzeko baldintza eta promozio egokiak bilatu ditu. Era berean, erakundeen eta euskal artisten arteko elkarlana bultzatzeko lekua eskaintzen du proiektu honek. Egonaldia borobiltzeko, urriaren 12an, emanaldi publiko bat eskaini zuen Ekhi Lambertek Lartzabaleko Espelletenia ostatu-gune kulturalean. Kontzertuak «oso harrera ona» izan zuen, bere ustez, eta ehun ikusle baina gehiago bertaratu ziren, diskoa kaleratu aurretik.

Inbasioak pop orkestralaren ildoan doan disko anbiziotsua da. Poesia eta musika uztartzen diren disko honek estetika berezia eskaintzen du hainbat influentziak bertan bat eginez, bai ahotsean, euskal eta frantses musikaren eraginarekin, eta baita bideojokuetan topa daitekeen musikarekin lotura ere. Honek entzulearen imaginarioarekin lotzen du zuzenean. Artistaren esanez, diskoak baditu «pasarte bisualak» eta honek «entzulearen irudimena irekiko duen espazio zabal bat» marrazten du. Lanbertek hainbat musikariren laguntza izan du diskoa gauzatzeko. Besteak beste, Oiasso Kamerata, Joseba Irazoki, Felix Buff, Oihan Oliarj-Ines, Ludovic Leriche edo Vincent Mougel. Diskoa 2023ko udaberrian grabatu zen Garate (Kaki Arkarazo) eta Shorebreaker (Johannes Buff) estudioetan. Hala, Lambertek 2024ko martxoan kaleratu du bere bigarren lana Forbbiden Colours diskoetxearekin.

Lehen edizio pilotu honetatik haratago, erresidentzia artistikoen programa honek jarraipena izango du. Frank Suarez, EKEko egitasmo arduradunaren esanez, hurrengo edizioaren hautaketa deialdi ireki bidez izango da eta laster plazaratuko da. Ipar Euskal Herriko musikariei zuzendutako deialdia izango da eta zuzenekoak prestatzeko laguntza emateko helburua izango du.

VILLA SOUND BILBAO

MUSIKA BULEGOA SARIA

EUSKAL MUSIKAREN SUSTAPENAREN GILTZAK

© VillaSoundBilbao

© Marban

© Nagore M. Jauregi

MARBAN VILLASOUNDBILBAO MUSIKA BULEGOA SARIAREN IRABAZLEA

Musika Bulegoak aurrera daramatzan sustapen ekimenetako bat, VillaSoundBilbao sarien babesletza da. Bilboko Udalak bultzatutako programa honen xedea euskal talde eta bakarlari gazteei laguntza eskaini eta ikusgarritasuna ematea da, baita gaur egungo musika proposamenak publikoari hurbiltzea ere. Horrela, deialdi bidez hautatutako talde eta musikariek hainbat ekimenetan har dezakete parte. Batetik, Bilborock-en zuzeneko lau kontzertu jotzeko aukera dute. Bestetik, *mentoring* saioetan parte hartzeko aukera ere badute. Horrela, prestakuntza eta mentoretza espezializatuko saioei esker hauen profesionalizazioa bultzatzea du helburu programak. Horrez gain, hautatutako talde batek gutxienez lau kontzertuko bira egiteko aukera izaten du Espainia mailan, Son Estrella Galicia zikloaren barruan.

Era berean, badira hainbat babeslek lagundutako sariak ere. Musika Bulegoak, esaterako, talde eta musikari berriei bultzada emateko helburuarekin, VillaSoundBilbao Musika Bulegoa Saria sustatzen du. 2023an ospatutako hirugarren edizioan, Marban talde bilbotarrak irabazi zuen elkartearen saria. Aitorpen honi esker, taldeak bi kontzertu eskaini ditu Kultura Live elkartearen bazkide diren bi aretoetan. Zehazki, 2023ko abenduaren 5ean Bilboko Kafe Antzokian eskaini zuen taldeak lehen kontzertua eta bigarrena Gasteizko Hell Dorado aretoan 2023ko abenduaren 23an.

Marban taldea post-punk edo «pop barroko» moduan definitzen da. Hamar urtetan zehar hainbat abesti kaleratu dituzten arren, 2024ko apirilean plazaratu dute *Mármol*, beren lehen lan luzea. Guillermo Marban taldekidearen esanetan, sari hau jasotzeak «ilusio handia egin digu eta diskoaren kaleratzeari gehitzen zaion pizgarri bat da». Gainera, «ikusgarritasuna eman digu eta Bilbotik kanpo jotzeko aukera izan dugu». Kontzertuetan jasotako harrera positiboa izan da taldearen iritziz.

Mármol disko berriak aurreko lanen Garai Klasikoko estetikarekin hautsi eta ezaugarri gotiko eta barrokoekin nostalgia eta minera egiten du bidaia. Disko kontzeptual honek kritika sozialetik abiatzen den eta ni-raino doan esperientzia bat eskaintzen dio entzuleari, marmolaren, tenpluen eta estatuen sinbologian murgilduz.

Aiora Marigil

"Bienaventurado el que tiene talento y dinero, porque empleará bien este último". Menandro de Atenas

INCENTIVA music
Sympathy for the Lawyer

PRIMEROS PASOS PARA UN CONVENIO COLECTIVO DEL SECTOR

2023 ha sido el año en el que se han dado los primeros pasos hacia la regulación de las condiciones laborales del personal técnico y auxiliar para eventos y espectáculos en Euskadi. Una reivindicación que no es nueva, pero que, hasta este momento, había quedado en un mero intento en función de la crisis de turno. Entonces, ¿por qué hemos de pensar que el convenio colectivo para este sector va a ser ahora una realidad? La crisis, tanto humana como económica, que trajo la pandemia despertó las necesidades aletargadas de un sector que trabajaba entre bambalinas, casi invisible y con poca conciencia de pertenecer a un sector con nombre y apellidos. Destapó la inestabilidad y vulnerabilidad no solo del personal sino de la propia industria, y la brutalidad de la situación puso encima de la mesa la necesidad de regularización. El año pasado, con el sector en un momento de transición, las empresas de la industria musical y las personas trabajadoras decidieron que había llegado la hora de dar un paso al frente.

Los comienzos no fueron fáciles. Teknikariok, sindicato representante de las personas trabajadoras del sector, inició los primeros contactos con la asociación MIE (Musika Industriaren Elkartea), que representa a las principales empresas de producción de directos, técnica y discográfica de Euskal Herria. Estos encuentros servían para recoger las demandas de las personas trabajadoras y compartirlas con el resto de empresas del sector. Pero poco a poco se puso de manifiesto la necesidad de coordinación y organización, no solo para la interlocución con la parte sindical, sino para poner en común las necesidades empresariales.

Todo esto, junto con las experiencias que se estaban forjando en otras partes del Estado, impulsó la creación de EUKI (Euskal Ekitaldien Enpresen Elkartea), asociación de empresas dedicadas a la infraestructura, suministro, asistencia técnica y servicios auxiliares para espectáculos y eventos en general. «La prioridad –asegura su presidente, Juan Carlos Tapia– es que representemos a la mayoría de las empresas del sector, que sea un espacio de encuentro y un canal de interlocución».

En esta mesa de negociación Teknikariok-EUKI es donde se han empezado a fraguar el primer convenio colectivo así como las condiciones y relaciones laborales de las personas trabajadoras en las empresas. «Va a afectar a todas las empresas auxiliares de espectáculos en toda su dimensión», explica Tapia. «Somos conscientes de que hay mucha diversidad. Trabajamos en palacios de congresos, pero también en giras, en eventos corporativos y musicales, en la calle y en salas, con infraestructuras logísticas y materiales muy grandes y con empresas de gestión de personal», aclara. Por eso, subraya que en este marco legal y con tantas realidades distintas «no se van a resolver las necesidades particulares de una empresa ni de un colectivo de trabajadores en particular, sino que se va a dar respuesta y regularización al sector en general».

Tapia señala que adelantar los cambios que va a experimentar el sector cuando este convenio sea una realidad no sería «prudente». Pero vaticina que «habrá una regulación de la capacitación profesional, de las condiciones de trabajo y de las condiciones de contratación. Se trata de seguir conviviendo, realizando la actividad que venimos haciendo hasta ahora, pero desde la nueva realidad», puntualiza.

Y en este puzle también deben encajar las instituciones públicas, con las que debe haber una interlocución directa como agentes contratantes. «Es una de las labores prioritarias que tenemos: mostrar esta realidad y acordar mínimos en los que las contrataciones no partan de situaciones ya de por sí precarias», matiza.

No hay fecha concreta en la que este convenio vea la luz, pero lo que parece claro es que «con voluntad de acuerdo y visión compartida del sector y sus necesidades, sea una realidad lo antes posible». «El objetivo –dice Tapia– no es una fecha, sino que sea un bien de este sector».

Un sector que tiene por delante retos importantes. El primero de ellos, que se le reconozca, tanto por parte de las instituciones públicas como de agentes privados, como un sector profesional que genera riqueza económica, social y cultural. «Siempre se nos ha visto como a personas que nos gusta nuestro trabajo, y así es. Sin pasión por lo que hacemos, no sería posible», comenta. El reto es que, «además de esa pasión, se nos reconozca como profesionales, como un sector laboral cualificado, un sector industrial en constante evolución, un sector creativo sin el que no serían posibles los eventos, la creatividad cultural ni corporativa», sentencia.

Pero esta no es la única sombra a la que hacer frente. «No podemos olvidarnos de la falta de personal técnico, la masculinización del sector, la escasez de ciclos formativos, la necesidad de transición a ser empresas con cada vez menor impacto medioambiental, entre otras cosas», explica el presidente de EUKI.

Queda, por lo tanto, mucho trabajo por delante, pero las primeras semillas ya se han plantado en un año que se despide con la esperanza de mejorar el sector técnico tanto desde la perspectiva empresarial como del personal trabajador.

Ruth Manzano
MIE

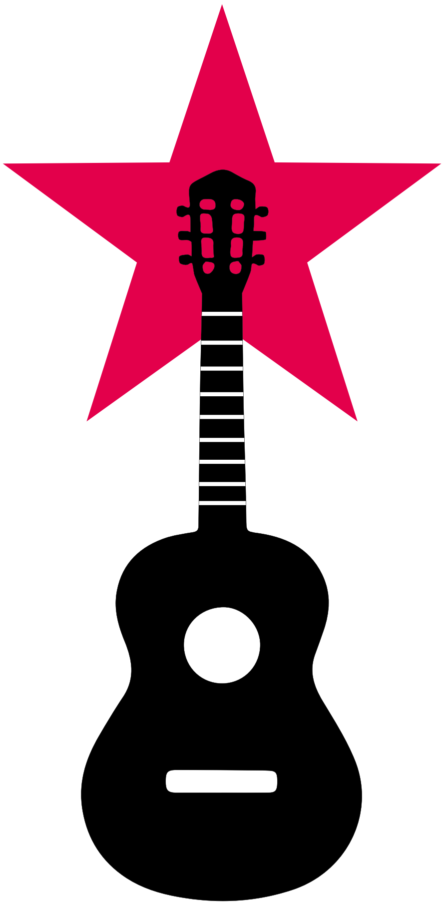

EUSKADIKO ORKESTRA
DONOSTIA

© Juantxo Egaña

El concierto de bandas sonoras que la Euskadiko Orkestra ofrece cada septiembre dentro del Zinemaldia se ha convertido en un clásico del festival y en una cita imprescindible del inicio de la temporada musical guipuzcoana. En 2023, la Euskadiko Orkestra invitó a sumarse a Oñatiko Ganbara Abesbatza para interpretar fragmentos de música de seis películas: *Las niñas de cristal* de Iván Palomares, *Love gets a room* de Víctor Reyes, *Modelo 77* de Julio de La Rosa, *Nora* de Paula Olaz, *Momiak* de Fernando Velázquez y, especialmente, *Irati* de Maite Arroitajauregi y Arantzazu Calleja, que tras hacerse con el premio en 2021 con *Akelarre*, en 2023 habían sido nuevamente finalistas del Goya por su partitura para esta exitosa cinta de fantasía y aventuras.

URA BERE BIDEAN KORALA
GASTEIZ

© Ura Bere Bidean

El festival Ura Bere Bidean propone cada año el encuentro entre el pop-rock y la música clásica, de la mano de la Bilbao Orkestra Sinfonikoa, la Sociedad Coral de Bilbao y los numerosos grupos y artistas que han participado junto a ellos, gracias a los arreglos sinfónicos que de su música suele hacer el compositor Fernando Velázquez. En 2023, la iniciativa inauguró un nuevo formato: Ura Bere Bidean Korala, que reunió a más de 20 coros en el Buesa Arena de Gasteiz. Fueron más de 500 voces entonando versiones corales de los grandes éxitos de la música vasca, y fomentando también la participación del público desde sus asientos. Previamente, Idoia, ETS, Maren y Gatibu calentaron el ambiente con conciertos acústicos.

STING
IRUÑA

© Iñigo Alzugaray

Además de acoger los eventos más ambiciosos de la música vasca, los grandes espacios de conciertos han sido también los que han acogido a las estrellas internacionales que se han dejado caer por Euskal Herria. Es el caso de Sting, que el 16 de diciembre ofreció un concierto multitudinario en el Navarra Arena de Iruña. Esta leyenda del rock dio un amplio repaso a su carrera, tanto en solitario como de su época con The Police, y en el que no faltaron himnos como *So lonely, Every breath you take* o *Roxanne*. No fue, por cierto, el único concierto que ofreció Sting en Euskal Herria en 2023, ya que la gira *My Songs* le llevó previamente al BEC, donde había actuado por última vez en 2010.

ZEIDFEST GAZTEA
BILBAO

© ZEIDFEST Gaztea

ZEIDFEST Gaztea, el nuevo festival apadrinado por el grupo Zetak, ha cosechado un éxito vertiginoso desde su creación en 2022. Si en su primera edición contó ya con más de 10.000 asistentes, estas cifras se repitieron en una segunda edición que se celebró el 1 de abril de 2023 en el BEC de Barakaldo con un amplio cartel repartido entre dos escenarios. En Gaztea Eszenatokia actuaron Zetak, Samantha Hudson, Gozategi, Doctor Deseo, Don Patricia, Nøgen, Zahara Rave, La M.O.D.A. y Esne Beltza. Paralelamente, en el escenario Basque Wine lo hicieron Eñaut Elorrieta, Motxila 21, Mirua, Olaia Inziarte, Vicco, Skabidean, La Furia, Kerobia, La Fúmiga, Txiltxoko y Lucho SSJ. El festival apostó además por una amplia representación de artistas drag y transformistas vascas, con Albina Stardust como maestra de ceremonias.

ETXEPARE
EUSKAL
INSTITUTUA
Euskara.
Kultura.
Mundura.
Maite Larburu
Argazkia: Olga Ruiz
www.etxepare.eus

OSASUN *Mentala*

MUSIKAREN INDUSTRIAN

Ez da gauza berria musika entzuteak osasunerako hainbat onura dituela, bai eremu fisikoan zein emozionalean; izan ere, estres maila murrizten du, loa hartzen laguntzen du, kontzentratzeko onuragarria da, memoria lantzen du, etab. Gainera, osagai soziala eta adierazpen modua ere bada. Beraz, badirudi musikaren sektorean lan egiteak gauza atsegina izan beharko lukeela, baina zeharo kontrakoa gertatzen zaie negozio horretan dihardutenpertsona askori. Musikaren industriak badu beste aurpegi bat, estres eta antsietate maila handiak dituena, frustrazioa, eta maila desberdinetako ideia suizidak ere bai.

Osasun mentalaren gaia gero eta sarriago jorratzen dugu gure eguneroko bizitzan eta horrek arrazoi argia du: laneko antsietate eta depresio maila orokorrak gero eta handiagoak da, gero eta pertsona gazteagoek sufritzen dituzte, eta horrek kezka eragin du.

OSASUN MENTALA MUSIKAREN INDUSTRIAN

Lan munduan, bada sektore bat nahasmendu mentalen intzidentzia bereziki altua duena: musikaren industria. Sektore horrek, musikari eta dj-ekin batera, askotariko lanpostuak ditu barne: managerrak, produktoreak, booker-ak, komunikazio agenteak, banatzaileak, roadie-ak, soinu teknikariak, etab. Hau da, musikaren negozioa posible egiten duten lanpostu guztiak.

Sektorearen osasun mentalaren uneko egoera hobe ulertze aldera, hiru nazioarteko ikerketa hartuko ditugu erreferentzia moduan, hots, Erresuma Batuko *Help musicians* eta *Can music make you sick?*, eta 2016. urtean Melbourneko Unibertsitateak argitaratu zuena. Azterlan hauek datu kezkagarriak azaleratu zituzten, hala nola musikari inkestatuen % 70ek izu eta antsietate atakeak sufritu izan dituztela, eta % 65ek depresioa sufritu dutela. Antsietate mailak biztanleria arruntarengan baino hamar aldiz handiagoak dira, depresioaren sintomak, bost aldiz handiagoak, eta suizidio saiakerak, bikoitza baino gehiago.

Espainian, Pau Rodríguez psikologo, psikoterapeuta eta Za! duoko gitarristak egindako inkesta dugu. 400 pertsona baino gehiagori egin zien inkesta, tartean zirela musikariak, DJ-ak eta zuzeneko musikaren alorreko langileak. Emaitzen arabera, 330 pertsonak depresio sintomak zituzten, maila desberdinetan: 170k depresio arina, 130ek tarteko depresioa eta 30ek depresio larria. Bestalde, % 56k erantzun zuten izu atakeak sufritu izan dituztela, eta 136k, antsietate arazoak. Inkestatuen artean, 58 pertsonak adierazi zituzten ideia suizida arinak, tartekoak edo larriak.

Duela gutxi, musikaren industriaren osasun mentalari buruzko konferentzia bat antolatu zuen AIE artista, interprete eta egileen sozietateak. Bertan, Guillermo Dalia Cirugeda psikologiaren arloko doktore eta psikologia klinikoan adituak bereziki azpimarratu zuen gorputzaren eta buruaren arteko lotura.

Hizlariaren arabera, musikarien % 75ek baino gehiagok beren jardueraren ondoriozko arazo medikoak dituzte, hau da, egiten duten lanaren patologia espezifiko ugari, besteak beste: kontrakturak, belarriko lesioak, ahotseko lesioak, larruazaleko lesioak, tendinitisa, etab. Honako hau esan zuen ere: “Lesioak ohikoagoak dira musikarien artean kirolarien artean baino”. Horren arrazoiak dira beren fisionomiari buruzko informazioa falta zaiela, prestaketa fisikorik egiten ez dutela eta elikadura zuzenaren eta ongi lo egitearen moduko ohitura osasuntsurik ez dutela.

Guillermoren esanetan, musikarien arteko arazo psikologiko nagusiak dira burnout-a (edo erabat erreta egotea), beldur eszenikoa, estresa, lankideekiko arazoak, loaren nahasmenduak, depresioa, itxaropen artistikoen frustrazioa, alkohola eta drogak. Autoestimu hobea izatea, elkarri ongi hitz egitea, arreta osoa emozio negatiboetan ez jartzea, atseden hartzea eta deskonektatzen jakitea dira egonkortasun mentala lortzeko osagairik aproposenak.

Antza denez, zer edo zer ez dabil ongi sisteman; ikusten ari garen mailak kezkagarriak dira. Hona hemen musikaren industrian diharduen pertsona batek egunero aurkitzen dituen arazoak:

- Lan baldintza txarrak.
- Ezegonkortasun ekonomikoa.
- Lan ordu aldakorrak eta, gehienetan, gauez.
- Etorkizun egonkorra aurreikusteko ezintasuna.

- Ia abusuzkoak eta ilunak diren kontratuetako klausulak.
- Egindako lanaren aitortzarik eza.
- Ordu luzetako bidaien edo emanaldien ondoriozko akidura fisikoa.
- Musikaren industrian emakumea izatea eta jarrera sexistak edo sexu jazarpenaren moduko egoerak sufritzea.

Jakina, mundu guztiak ez ditu honelako egoerak bizitzen, batez ere bakoitzaren karrera profesionalaren egoeraren arabera. Hala ere, neurri handiago edo txikiagoan, ez da zentzugabea esatea sektorean diharduten guztiek aurreko puntuetako bat sufritu izan dutela, eta horrek lan kargari gehitzen zaion antsietate maila iragankor edo iraunkorra sortarazi diela.

PANDEMIA

COVID-19aren pandemiak, zuzeneko musikaren sektorean batez ere, noski, ondorio oso larriak izan zituen musikaren industriaren kideen osasun mentalean.

Laneko etenaldi behartua ikus daiteke atseden hartzeko, energia berreskuratzeko eta trebetasunak indartzeko aukera bezala, baina zer gertatzen da bira bat bertan behera gelditzen bada zenbait urtetan hura prestatzen aritu ondoren? Hain zuzen, hori gertatu zitzaien jaialdien antolatzaileei. Hilabetetan kartela osatzen egon ondoren eta milioiak inbertitu ondoren, dena eten egin zen aurreikusi ezin zitekeen arrazoi baten ondorioz, eta horri gehitu zitzaion jarduera normala noiz itzuliko zen ez jakitearen zalantza.

Health Musicians UK txostenaren arabera, 700 musikari inkestatuen % 87k uste zuten beren osasun mentalak okerrera egin zuela pandemian, eta ia % 70ek adierazi zuten ez zekitela hurrengo hilabeteetan gastuei aurre egiteko gai izango ziren ala ez. Izan ere, etenaldiaren ondorioz, ezin izan zuten inolako diru sarrerarik lortu musikarekin, eta musika uztea ere planteatu zuten askok.

Zalantzarik gabe, pandemiatik urte batzuk igaro direnean, hobera egin dugu, eta musikaren sektorea haziz doa, 2020tik aurreko erritmo handiagoan ere. Dena den, COVID-19aren eraginez agertu ziren nahasmendu mentalak sufritzen jarraitzen dute sektoreko pertsona askok oraindik ere.

GIZARTE SAREAK ETA ARTISTA GAZTEEN OSASUN MENTALEAN DUTEN INPAKTUA

Gaur egungo artistek aurrean duten beste erronka bat da gizarte sareetan etengabeko esposizioa izatearena. Horrek, adikzioa sortzeaz gain, presioa ere badakar, etengabe errealitate jakin bat agertu behar baitute, eta errealitate hori ez da beti bat etortzen pertsona horrek sentitzen duenarekin.

Horrek dirudiena baino nahasmendu sakonagoa eragiten du artisten nortasunean eta, eguneroko lanarekin batera, gerta liteke jasaten zaila izatea. Gainera, arazoa bereziki kezkagarria da gazteen artean.

Artista hasiberriek bizi duten errealitatea bereziki frustagarria da; diru sarrerak oso txikiak izaten dira, aukerak eskasak eta, gainera, denbora eta diru asko inbertitu behar dituzte.

Musikaren industriaren gorenera iristen direnak eta bizimodua esklusiban horrekin atera dezaketenak gutxiengoa dira musikan hasi eta beren tokia aurkitu ezinagatik bidean gelditzen diren guztiekin alderatuta. Berez, sektore honetan, instrumentu bat jotzen onena izateak, adibidez, ez du bermatzen diru gehiago irabaztea edo urrunago iristea. Zortearen faktorea ezin da kontrolatu, gau eta egunez lan eginda ere.

Bestalde, diskoetxeekin, argitaletxeekin edo managerrekin sinatu behar diren kontratuei lehenengoz aurre egitea itogarria izan daiteke, musikari batek ez baitu zertan legezko ezaguerarik izan behar. Horregatik gomendatzen da beti arloan aditua den aholkularitza bilatzea. Gaizki sinatutako kontratu batek karrera musikal oso bat baldintzatu edo zapuztu dezake, eta faktore horrek eragin handia izango du osasun mentalean.

ARRAKASTAREN PRESIOA

Hala ere, ez dira artista hasiberriak presioa sufritzen duten bakarrak. Aitzitik, zirkuitu errentagarriaren barne dauden artistek ere sufritzen dute beren tokia mantendu edo hobetzearen presioa, eta hori oso kaltegarria izan daiteke. Iraganeko arrakastekiko iruzurtiaren sindromeak eta hit-aren formula errepikatzeagatiko frustrazioak, gorago aipatu dugun gizarte sareetako gehiegizko esposizioarekin batera, osasun mentaleko nahasmendu larriak ekar ditzakeen koktel arriskutsua osatzen dute.

Musikaren industriak etengabeko hazkundea bizi du, bai zuzeneko musikari zein kanta berrien banaketari dagokienez ere, eta zifrak gero eta handiagoak dira. Hala ere, hazkunde oso positibo hori beste hazkunde oso negatibo baten eskutik doa: sektoreko nahasmendu mentalena. Berez, gero eta lan karga handiagoa izan, orduan eta estres handiagoa eragiten du musikaren negozioak.

Orain arte egindako ikerketa ugariek diotenez, errealitatea muga kezkagarri batera iristen ari da. Beraz, egoeraren kontzientzia hartzen ez badugu, ondorioak oso larriak izan daitezke sektore honetan diharduten pertsonen talde gero eta ugariagoarentzat, barne hartuta musikariak, DJ-ak, jaialdietako langileak, diskoetxeetako langileak edo birak egiten dituztenak, besteak beste.

Hala ere, gaia apur bat argitzeko, azpimarratu behar da arazoak gero eta ikusgarritasun handiagoa duela, eta, pixkanaka, antsietatea sufritzearen tabuarekin amaitzen ari garela eta ingurukoek gero eta hobe ulertzen dutela horrek zer esan nahi duen.

Sympathy for the Lawyer

ESTRESA KUDEATZEKO ETA BURNOUT-A PREBENITZEKO GIDA

1. Identifikatu zerk eragiten dizuten estresa, eta txandakatu jarduera-motak, isolamendua eta gainkarga saihesteko.

2. Hartu atseden lanetik eta sare sozialetatik deskonektatzeko.

3. Ikasi estresa zure gorputzean nola agertzen den, eta erabili arnasketa-teknikak.

4. Zaindu lanetik kanpoko harreman bizigarriak, eta emaiezu lehentasuna.

5. Ezagutu zure jardueraren eta bizitzaren zentzua eta konektatu harekin.

musika bulegoa
euskal herriko musika bulego elkartea

MI Therapy
— MUSIC INDUSTRY THERAPY —

GUÍA PARA LA GESTIÓN DEL ESTRÉS Y PREVENCIÓN DE BURNOUT

1. Identifica tus estresores y alterna el tipo de actividad para evitar el aislamiento y la sobrecarga.

2. Tómate descansos donde desconectes del trabajo y de las RRSS.

3. Aprende cómo se manifiesta el estrés en tu cuerpo y practica técnicas de respiración.

4. Cuida y prioriza relaciones vitalizantes fuera del entorno laboral.

5. Busca conocer y conectar con el sentido de tu actividad y de tu vida.

musika bulegoa
euskal herriko musika bulego elkartea

MI Therapy
— MUSIC INDUSTRY THERAPY —

GUREAN
ZEUREA
2024ko
jardueren
egitaraua
BIZKAIKO FORU
ALDUNDIKO
MUSEO, ARETO
ETA INTERES
TOKIAK
Bizkaia
foru aldundia
diputación foral
www.bizkaikoa.bizkaia.eus

AMPLIA REPRESENTACIÓN DE MUSIKAGILEAK EN EL FESTIVAL

NEW WORLD MUSIC DAYS

DE SUDÁFRICA

© ISCM South Africa

Del 24 de noviembre al 4 de diciembre se celebró en Johannesburgo y Ciudad del Cabo (Sudáfrica) un evento histórico para la música contemporánea: la celebración del centenario de la ISCM, la Asociación Internacional para la Música Contemporánea. Se trata de una de las asociaciones musicales más antiguas del mundo, que tiene como objetivos promover la difusión de la música clásica contemporánea, sin establecer ningún marco estilístico o estético, y facilitar el intercambio y la cooperación entre agentes dedicados a este repertorio. En ese empeño organiza cada año un gran festival en un país diferente, los World Music Days, que son un escaparate privilegiado de las nuevas tendencias compositivas que están surgiendo en todo el planeta.

A finales de 2023, y con motivo de su centenario, la ISCM preparó un gran festival con el ánimo de recorrer la larga historia de esta asociación fundada en Salzburgo. Además, fue la primera vez que este festival se celebraba en el continente africano; una decisión que la organización tomó deliberadamente en el momento de elegir al país anfitrión del centenario, como una crítica a su propia historia eurocentrista y un reconocimiento de sus retos para el futuro.

© ISCM South Africa

Durante diez días, a finales de noviembre y principios de diciembre, las ciudades surafricanas de Johannesburgo y Ciudad del Cabo saludaron a compositores e intérpretes consagrados de música contemporánea llegados de multiples páises. A lo largo de casi 30 conciertos, se ofreció la muestra más completa de la nueva creación actual, del repertorio histórico del ISCM y también de la música clásica y contemporánea africana; esta última, muy desconocida

fuera de África, tuvo una presencia destacada en la programación. La dirección artística del festival corrió a cargo del compositor y percusionista Lukas Ligeti, hijo de György Ligeti, uno de los grandes compositores del siglo XX, y con fuertes conexiones artísticas y familiares con el continente africano.

Musika Bulegoa, en colaboración con Musikagileak, gestionó la participación de tres grupos vascos en este histórico festival: el Trío Akartia, el Dúo Casado-Croccolino y Oreka TX. El primero en participar fue el dúo formado por el flautista Roberto Casado y la pianista Francesca Croccolino. Lo hicieron el lunes 27 de noviembre en el auditorio de la Universidad de Johannesburgo, con un programa que dedicaron a compositores africanos como Justinian Tamusuza (Uganda), Fred Onovwerosuoke (Nigeria), Bongani Ndodana-Breen (Sudáfrica) o J.H. Kwabena Nketia (Ghana). Ofrecieron también una pieza de un compositor vasco, Carlos Etxeberria. Tras el recital del dúo, el flautista Roberto Casado participó en otros conciertos tanto en Johannesburgo como en Ciudad del Cabo, como integrante de ensembles creados expresamente para el festival con otros músicos llegados de todo el mundo.

El Trío Akartia, con sede en Vitoria, está formado por la soprano Stefanie Knorr, la acordeonista Naiara de la Puente y el saxofonista Iñigo Setuaín. Los tres jóvenes músicos actuaron en varias ocasiones entre el 1 y el 3 de diciembre en varios conciertos en Ciudad del Cabo, bien como trío, junto a otros músicos o incluso como solistas, en escenarios como la impresionante galería de arte Youngblood Gallery o el museo de arte contemporáneo africano Norval Foundation. Además de repertorio de compositores internacionales, defendieron también algunas páginas vascas, como el dúo de saxofón y acordeón *Dialogues pour la nuit* de Pascal Gaigne.

Por último, y a petición expresa de Lukas Ligeti, viajó hasta Sudáfrica el dúo de txalapartaris Oreka TX, formado por Mikel Ugarte y Harkaitz Martínez de San Vicente. La idea del director artístico del festival era poner en contacto la txalaparta con instrumentos africanos que considera que tienen mucho en común, como el xilófono ugandés llamado *amadinda*, que también lo ejecutan dos músicos que van intercalando sus golpes.

De esta manera, y tras llegar unos días antes para ensayar con los artistas africanos, el 2 de diciembre Oreka TX protagonizó una doble actuación en Ciudad del Cabo. A las 12:00 del mediodía, ofrecieron en uno de los espacios más concurridos de la ciudad, el anfiteatro al aire libre situado en Victoria & Albert Waterfront, un concierto de txalaparta sola en el que mostraron las posibilidades de este paradigmático instrumento del folklore vasco. Y por la tarde, a las 19:30 horas en la Norval Foundation, compartieron escenario con otros intérpretes de músicas de raíz: el mexicano Ernesto Martínez y los ugandeses Bisaso Albert Ssempeke y James Isarbiye, presentando así los frutos de la colaboración iniciada días antes.

Junto a la presencia de los 7 músicos de Euskal Herria, también se pudo escuchar más música vasca actual en Sudáfrica. En la convocatoria oficial de obras que cada año lanza la ISCM, la representante vasca escogida para Suráfrica fue Teresa Catalán y su obra *Larrazpileko jentilen trikuharritik*.

© ISCM South Africa

La partitura, que se estrenó en 2019 en la Quincena Musical de San Sebastián, vio su presentación internacional el 1 de diciembre en la Youngblood Gallery de Ciudad del Cabo de manos del violinista David Bester, el violonchelista Aristide du Plessis y la pianista Nina Schumann.

Junto a esta amplia representación de músicos vascos, y en paralelo a la intensa actividad de conciertos, Musika Bulegoa participó en la Asamblea General de la ISCM. Esta coincidió con la parte del festival que se celebró durante 4 días en Johannesburgo, y en ella se decidieron las líneas de actuación que esta asociación a favor de la música contemporánea seguirá en los próximos años, y cuyos próximos festivales se celebrarán en Islas Feroe (2024) y Portugal (2025).

Mikel Chamizo
Musikagileak

Bakarlarien BIDE BERRIAK

Zalantzarik gabe, musikan, bizitzaren eta, oro har, gizartearen beste alderdi askotan bezala, aldaketak gertatzen dira urteen joanean. Alde batera utzita denok ezagutzen dugula musikaren kontsumoak izan duen bilakaera, Internetek eta teknologia berriek izan duten eragina edo jaialdiek gaur egun duten paper aglutinatzailea, kantautoreen profil klasikoan gertatu den aldaketa edo bilakaera da beste gai interesgarri bat.

Kantautorea edo bakarlaria, kasu batzuetan, ez da agertzen ahots-gitarra formatu klasikoarekin, eta bide zabalagoetara zabaltzen da, tresna eta soinu irekiagoak edo abangoardistagoak erabiliz.

Gure sei artistek azalduko digute:

1. **Nolakoak izan ziren beraien proiektuen lehenengo urratsak.**
2. **Zer eragin edo inspirazio izan zituzten.**
3. **Zer tresna erabiltzen dituzten konposatzeko edo jotzeko.**
4. **Ea euren proiektuak kantautore-arima dutela uste duten.**
5. **Zer iritzi duten azken hamarkadetan kantautorearen edo bakarlariaren profilean izan den aldaketa horri buruz.**

Iker Bárbara

ANA ARSUAGA – **VERDE PRATO**

1. Taldeetan nenbilen orduan eta kontzertu esperimental batzuetarako abesti pare bat nik bakarrik egitea proposatu zidaten. Horretarako prestatu nituen, eta hortik hainbat kontzertu atera zitzaizkidan. Pixkanaka, ilusioz hartu nion proiektuari eta abesti gehiago egiten hasi nintzen.

2. Askotarikoak dira eta oso anitzak, Mikel Laboatik Dinamarca-ra, ez nuke jakingo gutxi batzuk jartzen. Bestelako inspirazioak ere garrantzitsuak dira niretzat, ez bakarrik musikan, baizik eta artean ere bai.

3. Loop station bat, teklatuak, erritmo kaxa bat eta ahotsa. Zuzenekoetan teklatua eta loop station-a ere erabiltzen ditut.

4. Beno, bakarrik egoteari buruz ari bazara, bai. Bestela, uste dut kantautore irudiarekin lotzen dugun musika estiloa ez daukadala berez, ez soinu aldetik (gitarra eta ahots formatuan pentsatzen badugu behintzat) eta ezta beste hainbat ezaugarrirekin. Adibidez uste dut base elektronikoak, geruzak eta abar nola erabiltzen ditudan ez dela kantautore kontzeptuarekin lotua dagoen zerbait.

5. Definitu beharko genuke zeri deitzen diogun kantautore. Oraindik ere badaude formatu klasiko horretan aritzen direnak, hau da, ahots eta gitarra ezaugarri nagusienak dituztenak haien proposamenetan. Konpleaxuagoa egiten den heinean, musika proiektu bezala ulertzen dut nik eta ez hainbeste soinu konkretu horrekin. Baina definizio kontu bat da.

AITOR MARTÍNEZ MERINO - **JAI/EGUN**

1. Haurtzandegira Silvio Rodríguez kantatzen joaten nintzela gogoratzen naiz, aitak kotxean askotan jartzen zuen eta. Ondoren, 13 urterekin, baita ere Silvioren kontzertu bat eta gero, sentitu nuen nolabait musika den gauza garrantzitsu horren parte izan nahi nuela. Nola edo hala, beti izan dut musikan zerbait egiteko grina. Kitarra bat jotzen hasi nintzen eta horrela jarraitzen dut.

2. Silvio Rodríguez, AC/DC, Lisabö, Akauzazte, Pink Floyd, Berri Txarrak, Paxkal Irigoyen, Nicolas Jaar, Jexuxmai Lopetegi... galdera honi zentzuz erantzuteko aroz aro joan beharko nintzateke, baina aspergarri xamarra izango litzake.

3. Konposatzeko kitarra eta ahotsarekin hasten naiz. Kitarran doinu, erritmo edo egoera emozional bat topatzen dut eta horren inguruan hasten naiz eraikitzen. Helburua zerbait zintzoa izatea da. Zuzenean kitarra eta ahotsaz gain, ordenagailua erabiltzen dut baseak jaurti eta pixka bat jolasteko. Denborarekin, pedalak sartzen joatea da helburua eta oxala kapa musikal gehiago (edo gutxiago) sortu zuzenean bertan.

4. Nik ulertzen dudan eran, tradizionalki "kantautore" hitzak izan duen adiera gaur egun batez ere zentzu praktiko bat dauka formatu eta "tono" bat zehazteko; alegia, tipo/a bat kitarra eta ahotsaz baliatzen dena mundu "sakon" bat adierazteko. Bada egia kitarra jo eta abesten duen tipo bat naizela. Baina, askotan, nekagarria egin izan zait jendeak musika aitzaki bezela erabili duenean bere egoaren masturbazio publikoa burutzeko, eta oso erraza da hortan erortzea lehen aipatu dudan tono hori dela eta. Horrekin batera, kantautore formatuaren pertsonalismoa ez zait gustatzen. Bi ideia horiek direla eta, uste dut nire proiektuaren arima ez dela kantautorearena edo saiatzen naiz ez izatea. Lisabötik gertuago sentitzen naiz Imanoletik baino (eta niri Imanol asko gustatzen zait).

5. Lehen, baliabide materialak zirela eta, kitarra eta ahotsa zan nolabait proiektu musikalek izan zezaketen baliabide minimoak. Bi elementu horiek ardatz bezala dituzten proiektuak dira kantautorearenak, teorian. Baina gaur egun, baliabide materialak guztiz ezberdinak dira (ordenagailu baten bidez mila gauza egin ditzazkezu) eta horrek kantautorearen ideia lausotu/zabaldu edo estereotipatu egingo du. Nire ustez gaur egun tipo/a bat kitarrarekin abestea edo loop baten gainean abestea ez dauka ezberdintasunik zentzu garrantzitsuenean, alegia, iristen zaidan musika den ala ez. Nire ustez, kantautorearen idei lausotua edo zabala da interesantea. Bada egia horrek desegin egingo lukeela tradizionalki kantautore bezala ulertu dena hitz antzu bat bihurtu arte. Uste dut zerbait positiboa izango litzatekela.

IBAN URIZAR - **AMORANTE**

1. Etxeko logelan egindako abestietatik sortu zen. Banegoen Bizarra deitzen zen proiektu esperimental batean, Mikel Etxegarai baterijolearekin. Kontzertu baterako deitu ziguten, Mikelek ezin zuen eta nere kantekin joatea erabaki nuen. Azkoitiko Matadeixen zen, Mursegoren aurretik jotzeko. 10 urte pasa dira lehen kontzertu hartatik!!

2. Eragin anitzak eta ez bakarrik musikalak. Inspirazio estetikoa musikala bada ere, ezin zehaztu horrelako galdera bat. Ikusi, entzun edo irakurri duzunaren patchwork bat litzateke.

3. Entsegu lokalean lan egiten dut normalean. Zuzenekoa egiteko bezala dauzkat tresnak prestatuak, eta zuzenerako sortzen dut. Aurretik, kanta beti dago zuzeneko formatuan. Gehienetan hitzetatik abiatzen naiz, erritmo, doinu edota kantaera bat probatuz. Ondoren zizelkatzen joaten naiz, eta noski, zuzenean probatzen ere.

4. Ez dakit kantautore ispilu hortan neure burua ikusten dudan. Kantaera propio baten bila nabil, baina kantatutako hitz guztiak ez dira nireak, hitz asko eskatu, hartu edo lapurtuak dira.

5. Ekonomiak dena murriztera eraman du kasu askotan. Neure kasuan, tronpeta jole bezela, eta urte askotan besteei laguntzen egon ondoren, bakarrik hasi nintzen behar nuelako. Askok formatu anitzak mantentzen dituzte: banda, biko eta bakarka. Ekonomia kontuak.

ENERITZ DUESO DOMENECH – **ENERITZ FURYAK**

1. Musikan umetan hasi nintzen soinu txikiarekin, baina nik neuk idatzitako lehen kantuak gitarra elektrikoarekin etorri ziren, punk talde batzuetan aritu ondoren bereziki. Izatez, sortzeari dagokionez berezkoagoa izan zait idaztea. Gerora musikak nire idazteko gogo edo behar hori irentsi zuen eta lehenago poema edo ipuinak izan zitezkeenak kantuetarako erabiltzen hasi nintzen. Nire kantuak taldean jotzen aritu ondoren bakarkakoari eutsi nion, erabakitzeko askatasuna eta denbora behar nituelako.

2. Gauzak “aldrebes” egiten duten sortzaileak zaizkit inspirazio iturri handien, haiek direlako gogorarazten didatenak gauzak egiteko ez dagoela modu bakar eta zurrun bat. Azken urteetan, trabatu naizenetan Juana Molina, Lucrecia Dalt, Léonie Pernet, Maite Larburu, Lumi... bezalakoekin gogoratzen naiz eta traba tresna bihurtzen da azkenean.

3. Gaur egun ez dut nire burua instrumentu jakin batekin identifikatzen. Asko jota ahotsarekin. Azken urteak soinuarekin esperimentatzen igaro ditut, bereziki atzerrian egindako egonaldietan, landa grabaketekin, erresonantziekin, harmoniarekin... Berdin zait piano bat, xirula bat edo kriskitina ematen didazun. Haizearen doinua ere izan daiteke tresna. Hurrengo diskoaren zuzenekoan ziurrenik sintetizadore soinuak izango ditut gertu, hortaz... oraingoz teklak izango ditut lagun.

4. Kantatzen dut eta autore naiz, hau da, nik idatzitako kantuak interpretatzen ditut eta niretzat hori oso garrantzitsua da, prozesuaren maitale naizelako, artisaua nolabait, nik lantzen dut konposizioa, ekoizpena, letra, grabazioa, soinuaren zati handi bat... Baina ez naiz gitarra lagun duela aritzen den kontalariaren figurarekin identifikatzen une honetan. Ez dut elkarrizketa mota hori bilatu nahi publikoarekin, ez nago inor konbentzitzeko orain.

5. Ez dut sumatzen musika-estilo berririk izan dugunik azken hamarkadetan, musika-estilo berrituak baizik, berrirakurriak, nolabait. Eta bai, horretarako ezinbestekoa izan da teknologia, bestela dagoeneko aurretik egin dena errepikatuko genuke, eta hori ez da zorionez errealitatea. Uste dut bere kantu propioak sortzen dituen musikari indibidualak etxean bertan egin dezakeela orain sorkuntza-prozesu guztia: ez da estudio handi baten edo ekoizle esperimentatu baten beharrik zerbait sortzeko. Agian sortze-prozesu indibidualizatu horrek, eragotzi du kolektibotik egiten zena ahultzea: gaur egun ez da erraza proiektu hasi-berri batentzat kontzertuak lortzea, esate baterako...

HANNOT MINTEGIA – **MOXAL**

1. Audience utzi eta gero, Aitor Etxebarriarekin berriro disfrutatzen hasi nintzen, eta prozesu kreatiboaren barruko harra berriz esnatu zen. Horri irteera emateko modu bat izan da diskoa. Asko gustatzen zait estudioan egotea, bat-batean soinu edo giro bat sortzea... Hor gozatzen dut.

2. Nik artista bat bakarra aipatu beharko banu, M. Ward aipatu beharko nuke. Batez ere bere lehenengo 3-4 diskoek azken hamar urteotan beti oso presente eduki ditut... somatzen dut hor zerbait dogoela niri asko gustatzen zaidana. Nahiz eta askotan abestiak, folk edo americana deitzen duten horretan sartuko dituztenak jende askok errez, nik (apur bet exageratuz) DJ Shadow edo Beck-engandik gertuago ulertzen ditudan.

3. Ba denetarik edo... batez ere gitarrak, hori bai. Eta efektu pedalak, organo haundi bat ere badut etxean, eta noski, ordenagailuaz ere baliatzen naiz. Batzutan sampler baten inguruan hasten da dena, edo erritmo konkretu baten gainean. Ez ditut egiten kantu oso itxiak, eta espazio asko uzten dut libre, edozein momentutan kantua bera “interbenitua” izateko. Eta zuzenekora ere ideia hori eramatea gustatzen zait.

4. Hitzak eta abesteko era oso intuitiboak dira. Agian nire proposameneko gauzarik original eta intransferibleena. Hitzak baldin baditu, kantuak badu nik momentu horretan behar dudan zerbait, niretzat "balio" duena. Eta abesterakoan, berriz, nire iparrorratza izaten da "berba egiten dudan moduan" abesten saiatzea. Abestien letren edo "istorioen" kasuan esango nuke, eta musikarekin ere berdin, nire buruari ahalik eta muga gutxien jartzen saiatzen naizela.

5. Uste dut azken urteetan kantautorearen profil hori lausotu edo zabaldu dela behintzat. Kantautoreez baino gehiago, bakarlariez hitz egingo nuke. Hau da, beraien musika eta hitzak sortu eta plazaratzen dituzten sortzaileez. Ez dakit teknologia ezinbestekoa den aldaketak gertatzeko, baina bestalde agerian dago aldaketa teknologikoek (musika sortu, ekoitzi eta banatzeko orduan) musika estiloak markatzen dituztela eta esan beharrik ere ez dago, gaur egun, etxean bertan edozein gauza egin daitekeela. Baliabide digitalek ez dute mugarik eta dena ahal da.

IDOIA ASURMENDI - **IDOIA**

1. Betidanik bizi izan naiz musikaz inguratuta, oso txikitatik. 8 urterekin hasi nintzen formalki kantuan Aramaioko Papargorri Abesbatzan eta piano ikasketak hasi nituen. 12 urte nituela nire lehenengo taldea osatu nuen lau lagunekin batera eta garai hartan hasi nintzen kontzertu txikiak ematen inguruko herrietan, baina bertsioak kantatzen nituen bakarrik. 2020ko azaroan, Kutxa Kultur Beka jaso nuenean, eman nion hasiera nire proiektuari. Uste dut aitzaki perfektua izan zela ordura arte sortutako kantuak bildu eta berriak sortzen hasteko.

2. Normalean, nire egunerokotasunean nire buruari egiten dizkiodan galderei erantzuteko edota barnean gordetzen ditudan kezkak azaleratzeko idazten dut. Bigarren disko honetan, adibidez, inspirazio iturri nagusia nire bizipenak izan dira, oroitzapen ezberdinak. Bestalde, inguratzen nauen jendeak eta harremanek asko inspiratzen didate.

3. Pianoa eta gitarra jotzen ditut, baina pianoa da nire instrumentu nagusia. Bi instrumentuak erabiltzen ditut konposatzeko, abestiaren arabera. Zuzenean, lau musikarirekin batera joaten naiz: Karlos Arancegui, Joanes Ederra, Ander Ederra eta Txus Aranburu. Zoragarria da horrelako banda batez inguratzea. Nik, kantatzeaz gain, pianoa eta gitarra jotzen ditut kontzertuetan baita ere.

4. Oso zaila egiten zait nire musika estiloa definitzea, baina kantautore sentitzen naiz, bai.

5. Azken hamarkadetan kantautorearen profila aldatzen joan dela argi dago. Azken finean, teknologia berriekin musika egiteko modua aldatu egin da eta horrekin batera musika estilo aniztasun gehiago dagoela esango nuke. Hala ere, uste dut kantautoreak kantautore izaten jarraitzen duela, eta hori beti egongo dela hor. Ni, esaterako, duela urte gutxi hasitakoa naiz musikaren industrian eta hala ere, kantautore sentitzen naiz, kantautore musika egiten dudalako, eta aspaldiko kantautoreen musika estiloan kokatzen dut nire burua, edo horiek dira nire erreferenteetako asko behintzat.

GUÍA

IMPACTO DE LA REFORMA LABORAL EN LA INDUSTRIA DE LA MÚSICA

La promulgación del Real Decreto-Ley 5/2022 ha supuesto un importante impulso para el sector de la cultura y las artes en España. Esta norma no solo ha supuesto un cambio en la contratación y condiciones laborales, sino que también da respuesta a la creciente preocupación sobre los derechos laborales en un sector habitualmente definido por su intermitencia.

DETALLES RELEVANTES DEL REAL DECRETO-LEY 5/2022 PARA LA INDUSTRIA CULTURAL

Uno de los detalles relevantes del nuevo decreto es la extensión del concepto de empleador en actividades artísticas. El texto legal expande la figura del empleador en el contexto cultural, identificando como tal a cualquier organizador o productor de una actividad artística, lo que tiene importantes implicaciones en términos de responsabilidades y obligaciones laborales.

En cuanto a su ámbito de aplicación, el decreto refuerza y aclara el ámbito de aplicación de la normativa laboral especial, con inclusión expresa de las actividades artísticas, técnicas y auxiliares necesarias para el desarrollo de actividades de artes escénicas, audiovisuales y musicales.

La implementación de la nueva normativa tiene como objetivo proteger un colectivo históricamente más vulnerable, como lo es el personal técnico y auxiliar, reconociendo que las actividades técnicas y auxiliares forman parte integral de la relación laboral especial en el ámbito artístico, entendiéndose por tales aquellas que se presten en forma directa en lo referente a los eventos, espectáculos, funciones, así como las necesarias para la completa ejecución de un evento, espectáculo, actividad artística o de entretenimiento o para la preparación, montaje o asistencia técnica del mismo, de la actividad. Además, actividades como sastrería, peluquería, maquillaje y otras tareas auxiliares también se consideran dentro de esta categoría, siempre y cuando no sean desarrolladas de forma estructural o permanente por la empresa.

Los contratos laborales artísticos deberán realizarse siempre por escrito, sin importar su duración, con el fin de garantizar la transparencia tanto para el empleador como para el trabajador. En cuanto a la forma del contrato de duración determinada, se utilizarán los modelos publicados por el Servicio Público de Empleo Estatal (SEPE), concretamente los códigos 407 y 507, en función de que se trate de contratación a tiempo completo o a tiempo parcial.

Nuevas modalidades de contratos y sus condiciones

Con la reforma laboral del 2022, el contrato fijo se convirtió en la regla general de todos los sectores y la temporalidad paso a ser en una medida excepcional, debiendo tener una justificación muy sólida. Sin embargo, el Real Decreto-Ley 5/2022 contempla la implementación de contratos temporales mediante los cuales se regularán los derechos laborales de los profesionales del sector cultural. Esta nueva normativa reconoce así que la temporalidad es una de las principales características del ámbito profesional de la cultura.

El nuevo contrato laboral artístico de duración determinada tiene ciertas características específicas, por ejemplo:

- Se concierta para atender necesidades temporales de la empresa y no podrá utilizarse para dar cobertura a necesidades permanentes y estructurales.
- Podrá concertarse para una o varias actuaciones o espectáculos, por tiempo cierto, una temporada, o a duración de una obra o las distintas fases de una producción.
- En el caso de personal técnico y auxiliar, se puede celebrar este contrato cuando las actividades se realicen de forma directa y exclusiva del espectáculo o desarrollo de la actividad artística.
- Podrán prorrogarse, si subsisten, las necesidades temporales de la empresa que justificaron su concertación, debiendo especificar con precisión en el contrato la causa habilitante de la contratación temporal, las circunstancias concretas que la justifican y su conexión con la duración prevista.

Para prevenir la precariedad laboral, se establecen los términos bajo los cuales los contratos temporales pueden convertirse en indefinidos y los límites de los encadenamientos de contratos temporales.

Además, el decreto introduce mejoras en las indemnizaciones por extinción de contrato, con el objetivo de disminuir la vulnerabilidad de los trabajadores, al finalizar los proyectos artísticos. La nueva normativa establece una indemnización de 12 días por cada año de servicio, tanto para artistas como para técnicos y auxiliares, o de 20 días si el contrato y sus prórrogas exceden los 18 meses.

Por otra parte, el nuevo contrato laboral artístico de duración determinada queda fuera de la penalización económica cuando sea inferior a 30 días, lo cual es de vital importancia considerando la frecuente duración reducida de los contratos en este sector.

Se modifica el texto refundido de la Ley General de la Seguridad Social para eximir de la cotización adicional en contratos de duración determinada inferiores a 30 días a aquellos celebrados bajo la relación laboral especial para las personas que realizan actividades artísticas, técnicas y auxiliares en las artes escénicas, la actividad audiovisual y la música.

PROTECCIÓN SOCIAL Y EMPLEO PARA ARTISTAS

Una de las innovaciones más destacadas es la introducción de una prestación por desempleo para artistas, diseñada específicamente para acomodarse a la intermitencia característica de estas profesiones.

Podrán optar a ella tanto artistas como profesionales, en trabajos técnicos o auxiliares relativos al sector. A parte de otros requisitos, será necesario haber cotizado un mínimo de 60 días en los últimos 18 meses o seis meses (180 días) durante los 6 años anteriores.

La duración de la prestación es de 4 meses y su cuantía se fija en el 80% del IPREM, y para las cotizaciones que superen los 61 euros/mes se elevaría hasta el 100% del IPREM. Además, esta prestación es compatible con la percepción de derechos de propiedad intelectual e imagen.

Se ha regulado también la compatibilidad de las pensiones de jubilación con el ejercicio de la actividad artística y la percepción de derechos de propiedad intelectual, un avance significativo en la protección social del sector.

Las nuevas disposiciones prevén además la creación de comisiones de seguimiento para evaluar el impacto de las medidas adoptadas, y asegurar su efectividad y pertinencia para los profesionales del ámbito cultural.

CAMBIOS EN LA COTIZACIÓN DE SEGURIDAD SOCIAL

Se establece una cotización reducida en la Seguridad Social para aquellos artistas cuyos rendimientos anuales sean inferiores a 3.000 euros. Esto tiene como objetivo aliviar la carga económica para aquellos que tienen ingresos más bajos y garantizar que tengan acceso a la protección social necesaria.

Además, se introducen modificaciones en el régimen de cotización, basadas en los ingresos y el tipo de actividad que desempeña cada profesional, adecuándose así a la realidad económica de cada trabajador.

A partir del 1 de enero de 2024, la base máxima de cotización por contingencias comunes para todas las categorías profesionales de los artistas, según se establece en el artículo 32.3 del Reglamento General de Cotización y Liquidación de Otros Derechos de la Seguridad Social, será de 4.720,50 euros mensuales.

El tope máximo de las bases de cotización debido a las actividades realizadas por un artista, para una o varias empresas, tendrá carácter anual y se determinará por la elevación a cómputo anual de la base mensual máxima señalada.

Las bases de cotización a cuenta para determinar la cotización de los artistas, previstas en el artículo 32.5b) del reglamento mencionado, serán las siguientes a partir del 1 de enero de 2024 y para todos los grupos de cotización:

Retribuciones Íntegras	€ / día
< 534,00 €	314,00
534,01 / 961,00 €	396,00
961,01 / 1.608,00 €	473,00
> 1.608,00 €	628,00

La base de cotización aplicable durante los períodos de inactividad de los artistas, en los que se mantenga voluntariamente la situación de alta en el Régimen General de la Seguridad Social, será la base mínima vigente en cada momento por contingencias comunes, correspondiente al grupo 7 de la escala de grupos de cotización de dicho régimen. El tipo de cotización aplicable será del 11,50 por ciento.

Modificación de los tipos de retención en el IRPF para artistas

Un aspecto notable de la nueva regulación es su influencia en la fiscalidad, con una notable reducción en los tipos de retención del IRPF para los artistas, pasando del 15% al 2% para rendimientos de trabajo y al 7% para ciertos rendimientos de actividades económicas. Esto supone un impulso para la actividad económica de los profesionales del espectáculo.

En el sector de la música, esto afecta a todos los trabajadores asalariados de salas de conciertos, musicales, técnicos de sonido, iluminación, etc. En resumen, supone un gran avance para todo el personal artístico y de producción en general, que, al reducir la retención, percibirá un salario neto mayor.

FOMENTO DE LA CONTRATACIÓN EN EL PAÍS VASCO

El País Vasco brinda diversas subvenciones y ayudas destinadas a la contratación laboral de artistas, con el objetivo de promover la cultura y brindar apoyo a los profesionales del sector.

Además de las subvenciones proporcionadas por el Gobierno Vasco, también existen ayudas y convocatorias a nivel local y provincial en diferentes municipios que respaldan la contratación laboral de artistas. Estas subvenciones no solo son beneficiosas para los propios artistas, sino también para las empresas, ya que fomentan el desarrollo cultural y contribuyen a la creación de empleo en el ámbito de la cultura.

En Vitoria-Gasteiz, por ejemplo, se ofrece una ayuda económica de 6.000 € por la contratación de personas artistas y personal técnico y auxiliar en espectáculos públicos. Para optar a esta subvención, los trabajadores deben estar desempleados e inscritos en Lanbide-Servicio Vasco de Empleo como solicitantes de empleo.

Además, existen incentivos adicionales para personas menores de 35 años, mayores de 55, desempleados de larga duración o beneficiarios de la Renta de Garantía de Ingresos (RGI). En estos casos, la ayuda puede llegar a ser de 7.500 € y se incrementa en un 10% cuando los contratos se celebren con mujeres. La duración mínima del contrato subvencionable es de 3 meses, con una jornada mínima del 50%.

Por otro lado, la Mancomunidad Urola Garaia también ha implementado ayudas locales para la contratación de artistas y personal técnico y auxiliar en espectáculos públicos. Estas ayudas, parte de una política de incentivos, buscan fomentar la empleabilidad en el sector cultural. Las empresas pueden solicitar subvención para un máximo de dos contrataciones, ya sean indefinidas o de duración determinada, siempre y cuando representen al menos el 50% de la jornada.

CONVENIO COLECTIVO DE ARTES ESCÉNICAS EUSKADI

Euskadi estrenó recientemente un convenio de artes escénicas con el objetivo de luchar contra la precariedad laboral en el sector. A través de un acuerdo firmado por diferentes sindicatos y asociaciones del ámbito cultural, se busca regular y mejorar las condiciones de los trabajadores de las artes escénicas y garantizar una remuneración digna por su labor.

Entre las acciones que contempla el acuerdo, están la regularización de la contratación laboral, la protección social a los trabajadores, la prevención de los riesgos laborales y la promoción de la igualdad entre hombres y mujeres. Con ello, se espera que su entrada en vigor impulse el sector de las artes escénicas en Euskadi y cree un entorno más estable y profesional para los artistas y profesionales del sector.

Estos son algunos de los aspectos más relevantes del convenio de artes escénicas de Euskadi:

- Se establece una jornada laboral máxima de 1.782 horas anuales, con 1.660 horas de trabajo efectivo.
- Se fijan salarios mínimos para cada categoría y nivel profesional, con incrementos salariales anuales.
- En función del tiempo de trabajo, se contempla un complemento por antigüedad del 3% por cada trienio de trabajo.
- Se definen las diferentes categorías y niveles profesionales, junto con sus funciones y requisitos correspondientes.
- Se establece un periodo de 30 días de vacaciones por cada año trabajado.
- Medidas que fomentan la igualdad de género, en particular mediante la promoción de la conciliación entre la vida laboral y familiar.
- Se fomenta el desarrollo de la formación profesional, y se establecen los derechos y obligaciones de los trabajadores y empresas en este sentido.
- Se definen categorías y requisitos para la clasificación de las empresas en el sector, en función de su capacidad de producción y características técnicas.

Sympathy for the Lawyer

AGUR ETA **OHORE:**

GOR DISKETXEAREN MUGARRIAK

ERRETIROA HARTU ZUEN PATXI GOÑIK ETA GOR DISKOETXEA ITXI ZUEN 2023AN, EUSKAL MUSIKAN IBILBIDE LUZEA EGIN OSTEAN. HIRU HAMARKADAKO LEGATUARI EGINDAKO ERREPASOA DUZU HAU.

© Foku

INDEPENDENTZIA ETA IDENTITATE BILA

Dagoeneko hiru hamarkada dira lehen urratsak egiten hasi zela, baina, esaten den bezala, nork bere erara zedarritzen du historiaren hasiera. Bihotzarekin hasi zen Gor diskoetxearen ibilbidea, 80. hamarkadan. Musikarekiko pasioa barru-barruan zeramatzaten Nafarroako hiru anai (Marino, Antonio eta Patxi) dira protagonista nagusiak, eta rock eta punk doinuek ez zieten harnasa hartzen uzten. Ingalaterrako Stiff diskoetxe enblematikoaren pausoak jarraitu nahi zituzten Euskal Herritik. Gorreko egoitza Manuel de Falla kalean ezarri aurretik, Iruñako bazter bateko Arrosadia auzoan izan ziren. Azkeneraino borrokatu dute bere pasio eta independentzia. 32 urte iraun du ilusioak… eta egoitzak. “Zehazki, 2023ko ekainak 30 arte”, azpimarratu du Patxi Goñik.

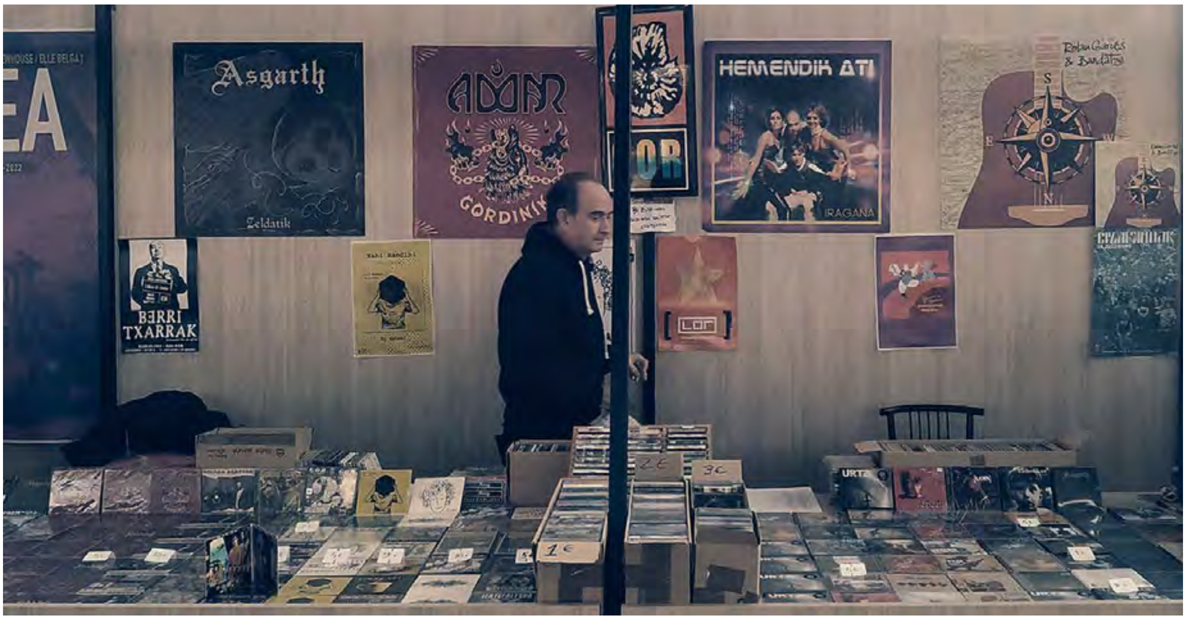

© Gor discos

ROCK-AND-ROLLA (ETA BESTE HAINBAT ESTILO)

Barricada, La Polla Records, Hertzainak, Kortatu… Horiek izan ziren Goñitarren euskal talde kuttunetako batzuk eta guzti horiekin lan egin zuten. 1991ean sortu zuten Gor, baina lehenagotik bazuten esperientzia eta Euskal Rock Erradikalaren errealitatea primeran ezagutzen zuten. “Zortzi pistako estudio batean grabatzetik gentozen, eta aldi berean publizitatea grabatzen genuen atentzioa ematen ziguten taldeekin. Hortik zigilu bat muntatzera pausu logikoa zen”, adierazi du Goñik. Stiff aipatu da lehen puntuan, The Damned, The Adverts, Motorhead edo The Pogues taldeen etxea izandakoa, alegia. Egia esan behar bada, izaera eklektikoa izan zuen Gorrek eta rocketik haratago joan zen, beti ere libreki eta haien kabuz. “Gure helburua musika estilo ezberdinak uztartzea zen. Musika afrikarra lantzen zuten zigiluetan ere fijatzen ginen, hala nola Stern Records edo Frantziako Bondage Records, rock *keupon* mobida osoa muntatu zuena”.

PARABELLUM, URTZ ETA ARRAKASTA

Euskal Herriko sorkuntza musikala lehen mailan jartzea zen helburua. 80. hamarkada bukaeran Parabellum punk rock talde barakoaldarren berri izan zuten eta haien atzetik joan ziren ziztu bizian. *Bronka en el bar* (1991, Gor) izeneko bigarren diskoarekin, Josu Korkostegi eta konpainiak arrakasta lortu zuten 90. hamarkada hasieran. Eurek sortutako hamaika abestiz osatutako lanean *Envenenado* taldearen ereserkia aurki daiteke. Ondoren, Urtz kideen txanda izan zen, kasu honetan euskaraz. 1992an kaleratu zuen Pasaiako taldeak bere lehen estudioko lana: *Ekaitzaren garrasia*. Heavy, pop eta rock pintzeladaz josita dago diskoa eta badirudi Gorren ibilbidea aurreikusi zutela *Negua datorrenea*n abestiaren letran: “Ai amatxo, ez dut hazi nahi! / Ai amatxo, negua dut zain!”.

Kojón Prieto y los Huajoloteseko kideekin erlazio estua zuten Goñi anaiek eta konfidantza haiengan jarri zuten. “Taldeko hainbat kide ezagutu genituen, eta haietatik gauza bikainak

© Gor discos

bakarrik atera zitezkeen”, gogoratu du Patxi Goñik. Naparmexeko erregeek zortzi kantu eta beste bi bertsio bildu zituzten haien estreinaldiko lanean, *Agárrense que llegan los reyes del Napar-mex* (1993). Mariatxiak eta rantxerak Iruñetik? Tekila apur batekin dena da posible. Gor diskoetxeak serioski hartu zituzten Huajoloteen erasoak eta 90. hamarkadaren lehen erdian hiru disko kaleratu zituzten, denak segidan. Jai giroan entzuteko musika aproposa. Garai hartan, eta orain ere, Kojón Prieto y los Huajolotes Euskal Herriko hainbat taberna eta txosnetako soinu banda bihurtu da.

© Foku

HAZI ETA HEZI

Urtz, Parabellum, Skalariak, Manolo Kabezabolo, Doctor Deseo, Hemendik At!, 7 Eskale, Bizardunak, Lendakaris Muertos, Koma, Kaos Etiliko, Leihotikan, Berri Txarrak, Kojón Prieto y los Huajolotes… Ezberdinak ziren denak, baina horietako askok konpartitzen zuten jarrera eta filosofia antzeko bat Gorren aterkipean. Patxi Goñi ados dago, oinarrian: "Bai, hala da, guztiz. Gertatzen zitzaiguna zen talde batzuen irabaziekin beste batzuei aukerak ematen genizkiela". Goñik argudiatu du diskoetxearen arrakastak "dei efektua" eragiten zuela Euskal Herriko eszenan eta, horren ondorioz, maketa mordoa jaso zituzten.

Gorren kate handi bat zegoen haren esanetan, eta kate horretan Exkixu Gernikako rock taldearen kasua esanguratsua da. Bizkaian izan zuten oihartzuna itzela izan zen eta laster hedatu zen Euskal Herriko beste leku batzuetara Gorren eskutik. Alex Sardui abeslariak Gatibu sortu zuen 2000. urte inguruan eta garai horretan Gernikako beste talde berri batek bere lehen pausoak eman zituen. *Atzo da bihar* Ken Zazpi pop-rock zazpikotearen lehen lana izan zen eta Gorrek kaleratu zuen. "Exkixuk eraman gintuen Ken Zazpira", onartu du Goñik.

© Gor discos

KRISIA ETA INTERNETEN LEHEN LERROAK

Mende berriarekin batera, gora egin zuen Interneten erabilerak eta erronka berri eta handiak sortu ziren. "Beherakada handia izan genuen urte horietan. Pirateria agertu zen eta ondorioz salmentak jaitsi ziren eta langileak murriztu genituen", adierazi du Goñik. Ekonomikoki garai onenak atzean utzita ere, 2000. urteko lehen hamarkadan beste ate ba tzuk jo zituzten. Iruñeko Hemendik At! taldearekin musika elektronikoa jorratu zuten eta, beranduago, Stella Berzalek eta Edurne Arizuk Ados taldea sortu zuten pop eta hip hop erritmoak batuz. Orain harrigarria dirudi, baina garai berekoak dira Zea Maysen eta Berri Txarraken lehen lanak, Marea taldeko hit-ak, Kerobiaren estreinaldia… Talde nahasketa hori guztia modu ordenatu batean aurkeztea lortu zuen Gorrek.

BI HITZ

Pertsianak jaitsi ditu zigiluak. Betirako isildu da euskal rockaren enbaxadore nagusienetako bat. Amaiera eman behar diogu zigiluaren ibilbidearen errepasoari. 2011an Mariño Goñik eta Antonio Goñik erretiroa hartu zuten, eta ordutik bakarrik ibili da Patxi Goñi. Azken hamarkada luzea izan da eta deskantsatzeko unea iritsi zaio. Eta orain zer? Bi hitz baino ez. Bertigoa eta harrotasuna. Hiru hamarkadako historiaren atzera begirada bota, eta azken gogoeta bat egin du Goñik. "Orain sentitzen dudana bertigoa eta harrotasuna dira. Gehienbat, lan interesgarri asko ezagutzera emateagatik, publikoaren arreta erakarri zituztenak eta balio handikoak. Milaka lanordu izan dira. Euskal musika ez ohiko lekuetara ailegatu da, horien artean Alacanteko MediaMarkt edo Leganeseko FNAC".

Jon Pagola

GURE JENDEA, GURE KULTURA

Bihotza gure lurrean eta arima munduari zabalik. Horrelaxe babesten dugu geurea. Izan ere, nork bere burua ezagutuz eta estimatuz soilik ezagutu eta estima ditzake besteak.

Horregatik, zuri esker, ateak zabaltzen ditugu egunero, gure lanaren bidez kulturari eta garen bezalakoak izanarazten gaituen jendeari laguntzeko, eta, pausoz pauso, banku kooperatiboa garen aldetik, gure helburua betetzeko: gizarte bidezkoagoa, irekiagoa eta solidarioagoa lortzen laguntzea, tokikoa eta unibertsala eskutik doazen mundu batean.

Bada beste modu bat.

LABORAL kutxa

2023

¿EL ÚLTIMO AÑO EN EL QUE LOS SERES HUMANOS DOMINAMOS LA ESCENA MUSICAL?

Intentar hacer un repaso de lo que ha sido 2023 desde el punto de vista de quienes nos dedicamos a la música puede ser, a la vez, impactante, desconcertante, frustrante, incluso incomprensible y aterrador. Quizás también, por los mismos motivos y si sabemos enfocarlo, tremendamente empoderador y emocionante.

Tal vez parezca una exageración, pero estoy de acuerdo con las declaraciones que Brian May concedió a la revista *Guitar Player* en agosto de 2023: «Recordaremos este año como el último en el que los seres humanos realmente dominamos la escena musical», y es que el impacto del uso de inteligencia artificial (IA) en la producción y difusión de la cultura están desbaratando todos nuestros esquemas, tanto los de quienes la creamos como los del público que la recibe, además de los del propio mercado. La industria musical atraviesa turbulencias y se tambalea, pero está lejos de caer. Esta vez, a diferencia de lo que ocurrió hace veinte años, cuando sufrieron el embiste de las redes P2P, las discográficas se están aliando con las tecnológicas con el fin de monetizar lo inevitable: han aprendido que es más rentable subirse al carro de lo imparable que tratar de frenarlo, y por ello, probablemente May tenga razón.

Por un lado, empezamos a encontrar artistas que abandonan para siempre el plano físico, limitando sus actuaciones a la explotación de sus hologramas o avatares, con el don de la ubicuidad y la juventud perpetua. ¿Nuevos modelos de negocio para las estrellas muertas o envejecidas y sus empresas franquiciadoras, o competencia desleal hacia el resto de artistas, que enfermamos, encanecemos y no podemos desdoblarnos? En realidad, ir a uno de estos macroconciertos imagino que es algo muy parecido a pagar cantidades desorbitadas por ver a una banda tributo con caracterización y disfraces muy logrados.

En paralelo, comienzan a existir seres sintéticos que «fichan» por discográficas, *influencers* virtuales convertidas en estrellas pop especializadas en evitar los escándalos y no manchar la reputación de las marcas que las desarrollan. Artistas de carne y hueso, tomemos nota y comportémonos. No vaya a ser que de la noche a la mañana rescindan unilateralmente nuestros acuerdos discográficos o de esponsorización y nos sustituyan por algo más seguro, estable y barato: un artefacto controlado que no pide alta en la seguridad social ni reclama derechos.

Por otro lado, convivimos con máquinas capaces de usurpar nuestra identidad para generar canciones con voces clonadas. Esto afecta a cualquiera que cuente

con un número suficiente de interpretaciones grabadas accesibles en internet que hayan podido servir de entrenamiento para los modelos de IA generativa, incluso sin consentimiento, sin crédito y sin compensación. Ante este panorama, hay artistas que vislumbran la oportunidad de negocio y licencian su voz antes de que la apisonadora les pase por encima, y sellos que ya están autorizando *deepfakes* para monetizar lo que se ha convertido en un fenómeno imparable. ¿Qué más da lo que alguien pueda hacer con nuestra voz mientras pase antes por caja? Cada vez queda menos tiempo para que las discográficas (o las tecnológicas por su cuenta) decidan prescindir para siempre de los seres humanos, porque podrán hacerlo.

Los modelos de reparto, que hasta ahora beneficiaban a las multinacionales, han dejado de ser rentables para ellas, porque ya hay «pistas de ruido funcional» (de lluvia, ruido blanco, etc.) que acumulan más escuchas que las artistas más renombradas de la historia, compitiendo con ellas por la porción más grande de la tarta. Existen, también, modelos de IA generativa que son capaces de doblar el número de canciones existentes en el mundo y, en un solo día (el 12 de julio de 2023), subir a plataformas 100 millones de pistas, creando una disrupción total en el negocio del *streaming*. Tampoco podían faltar las empresas que prometen que cualquiera podrá crear «canciones originales en segundos», incluso si nunca antes ha hecho música, y que animan a compartir esos *tracks* y a unirse a una «comunidad global de artistas empoderados por la música generativa». Cuando se suben a plataformas más de 120.000 *tracks* al día, ¿es sostenible el almacenaje y procesamiento de tal cantidad de contenido?

En este escenario, plataformas y *majors* han decidido modificar las reglas de reparto en su beneficio. Spotify ahora aplica la estrategia de Robin Hood a la inversa, desmonetizando a quienes menos tienen para sumar esas migajas a quienes más generan. Actualmente, el umbral se sitúa en 1.000 escuchas anuales; mañana, quién sabe en qué cifra. Lo han llamado modelo «centrado en el artista». Mientras se implementan el modelo para «superfans» y otras políticas de reparto que seguirán sumando beneficios a quienes más tienen, los grupos independientes y artistas con menos escuchas se preguntan dónde quedó el modelo «centrado en el usuario». La fórmula mediante la cual lo que paga la persona que accede a la música llega directamente al grupo o artista al que escucha, se ha quedado únicamente en el plano físico (compra de discos, *merchandising* y entradas de conciertos) o mediante compra y descarga digital a través de plataformas como Bandcamp o las propias páginas web de los y las artistas.

Estamos asistiendo al surgimiento de nuevos fraudes y tipologías de delitos contra los que apenas hay normas que se puedan aplicar, pues hasta ahora ni siquiera eran prácticas que pudiéramos imaginar. Las estafas en el ámbito del *streaming* no son novedad, pues desde hace tiempo se conocen usos fraudulentos relacionados con artistas fantasma o *bots* que generan reproducciones artificiales, pero este año hemos conocido otros ejemplos que van más allá, desde el lavado de dinero de bandas criminales hasta la venta en el mercado negro de audios generados por IA que se hacen pasar por adelantos o filtraciones de artistas reales, y por los que se pagan cantidades desmesuradas.

Experimentamos a tiempo real una transformación de magnitudes aún inconcebibles y que afecta a todos los ámbitos de nuestras vidas. Apenas da tiempo a asimilar las noticias que van llegando, y mucho menos a analizarlas y posicionarnos de forma crítica. Lo único que tengo claro es que vivimos tiempos de opacidad, y que la historia nos ha enseñado que la falta de transparencia beneficia a quienes ostentan el poder. La opción que nos queda es hacernos fuertes y abrazar nuestra potencialidad, esa que nos permite tomar decisiones conscientes sobre por qué, cómo, cuándo y dónde hacemos lo que hacemos.

Se estima que, en 2026, el 90% del contenido de internet será artificial. Será prácticamente imposible diferenciar lo orgánico de lo sintético y no existirán fronteras entre lo artificial y lo real, porque se podrá fabricar en el acto una representación de aquello que imaginamos. Por eso mismo, el valor de lo humano, lo efímero y lo experiencial será lo más preciado. Por fin. Las máquinas nos han tenido que llegar a intimidar hasta este punto para que estemos comenzando a entender el valor de todo lo que somos capaces de crear y de la importancia de elegir cómo compartirlo con el mundo. Aún tenemos la oportunidad de seguir dominando nuestro propio tiempo y espacio, disfrutando y emocionándonos, dejando que sea la inteligencia musical la que impacte en el sector artificial y no al contrario.

Ainara LeGardon

Musikari

PERIFERIAKO KONTZERTU *Aretoak*

Arkaitz Villar
Kultura Live

2023a zorioneko urtea izan zen zuzeneko musika emanaldientzat. Pandemiak jendea musikarekin batu bazuen, normaltasunera itzulerak publikoa kontzertuetara gerturatu zuen. Horren ondorioz hirietako erdiguneetan aurkitzen diren kontzertu aretoek erantzun beroa jaso dute publikoaren aldetik. Eta azken urteotako joerak erakutsi duena errepikatzen bada datozen urteetan zuzeneko emanaldiek gorazko joeran jarraituko dute.

Hala ere, 2023a ez zen urte erraza izan kontzertu areto guztientzat. Duela urtebete jazz aretoei buruzko artikulua argitaratu genuen Urtekari honetan bertan. Erreportaje horretako protagonistetako bat, Altxerri aretoa, dagoeneko itxita dago. Orduko jada itxita zegoen Durangoko Plateruena, eta gauza bera gertatu da Ondarruko Beikozini Kafe Antzokiarekin.

Erdigunetako kontzertu aretoen hazkundearen kontraesanean dago periferian aurkitzen diren aretoen egoera. Horietako batzuk hirietako edo herrietako kanpoaldean aurkitzen dira eta erantzun ezberdina izan dute gaur egun bizi dugun kontestuan: mantentze–lanen kostua, administrazio kudeaketa zailtasunak, publikoaren kontsumo joeren aldaketak, etab. Arrazoi guzti hauek lan eta esfortzu handia eskatzen dute.

© Titouan Masse

Atabal · BIARRITZ

Periferian aurkitzen den aretoetako bat da Miarritzeko Atabal aretoa. 2005ean ateak ireki zituen gune honetan entsegu aretoak, erakusketa gunea, musika eskola eta beste hainbat proiektu sustatzen dira. François Maton aretoko zuzendariak erantzun ditu gure galderak.

Nola joan zen 2023a Atabal aretoarentzat?
2.012a geroztik urte onena izan da. Kontzertuetarako 35.000 sarreratik gora saldu genituen eta 30.000 pertsona baino gehiagok parte hartu zuten antolatu genituen gainontzeko ekitaldietan (estudioan, entsegu aretoetan, rock eskolan, ikastetxeekin ditugun proiektuetan, etab.).

Zeintzuk izan ziren 2023an izan zenituzten zailtasun nagusiak?
Argindarraren salneurriaren hazkundea izan zen zailtasun nagusiena, ia %200 igo da eta ordura arte ordaintzen genuenaren bikoitza ordaintzera igaro ginen. Gainera, logistika kontuek ere gora egin zuten: ostatua %15etik %20ra igo zen. Jatekoak eta artisten baldintzek ere gora egin zuten.

Azal diezagukezu zer egoeratan dagoen zure aretoa gaur egun?
Aretoa oso egoera onean aurkitzen da. Partaidetza handia duten ekitaldi ugari antolatzen ditugu. Aretoaren irudia eta proiektua oso onak dira eta oso ondo identifikatuta dago Iparraldean eta Hegoaldean.

Zuen aretoa hirigunetik kanpo dago. Nola baldintzatzen du horrek zuen lana?
Bizilagunik ez izatean ez dugu zarata arazorik, gainera aretoaren inguruan aparkatzea oso erraza izaten da. Bertara iristeko publiko gazteari zuzendutako baliabide gehiago egotea nahi genuke: autobus eta tren gehiago, edo eta bizikleta elektrikoak.

Nola ikusten duzu kultura-sektorearen etorkizuna zure hirian?
Miarritze modan dagoen hiria da. Jende ugari jasotzen du eta honek erantzun ona duten kontzertuak eta ekitaldiak antolatzeko aukera eskaintzen digu. Baina adi gaude gure irudia, identitatea eta publikoarekiko gertutasuna zaintzeko. 12 urtez baino gehiagoz proiektu hau eraiki eta eboluzionarazi duten tokiko eragile eta elkarteak ere hor daude. Kontzertuetako sarreren eta edarien salneurrien gorakada ere zaintzen ari gara. Ez dugu nahi gure jarduera aberatsenentzat erreserbatutako zerbait bihurtzea. Errentagarritasun ekonomikoaren eta kontzertu eta jardueretarako ahalik eta sarbide zabalenaren arteko oreka egokia bilatzen saiatzen gara.

Zuzeneko musikaren sektorearen dagokionez zeintzuk dira erronka nagusiak?
Banda "txikiei" babesa mantentzea eta *katxe* eta sarrera prezio handiko talde "handiak" bakarrik ez programatzea. Tokiko taldeak sortzen laguntzea, bereziki euskaraz eta gaskoiaz abesten dutenak. Gure inpaktu energetikoa eta gure sektoreak sortzen dituen gastu izugarriak murriztea. Jardueraren bolumen osoa pixka bat murriztea ere izan daiteke, gauzak hobeto

"EZ DUGU NAHI GURE JARDUERA ABERATSENENTZAT ERRESERBATUTAKO ZERBAIT BIHURTZEA"

© Titouan Masse

eta proiektu-tamaina onargarriagoan egiteko. Gazteak gure aretoetara etor daitezen lortzea eta aretoetako kontzertuak ikustera ohitzea, YouTuben edo TikToken ikusi beharrean. Era berean, gure sektorean gizon/emakume harremana orekatzen saiatzea, ez baita oso eredugarria gai honetan.

Etorkizun laburrean zer uste duzu egin behar dela kontzertu areto sare egonkor bat izateko?
Frantziako estatuan bada kontzertu aretoen sare bat baina proiektu bakoitza ezberdina da. Zaila da elkarlanak sustatzea. Enpresa oso handiak dituen sektorearen industrializazioak eredu ekonomikoa zailtzen du. Iparraldean eta hegoaldean publiko berdina badugu ere, eredu pribatuaren, publikoaren eta erdi publikoaren errealitate ekonomiko ezberdinak ditugula iruditzen zait.

Guzti honek elkarrekin lan egiteko aukerak zailtzen ditu. Hala ere gauza konkretuetan lan egin dezakegula uste dut. Helburu txikiekin hasi eta gerora horiek handitzen saiatu beharko genuke.

Jaialdi handiek eta doako kontzertuek gero eta ikusle gehiago dituzte. Nola eragiten du horrek zuen aretoan?
Doako jaialdiek eragiten dute, bai noski, baina herrietako festek ere bai: Baionako festak adibidez. Honelako ekitaldiak antolatzen direnean arretaz lan egin behar dugu eta garai horietan zer programatu ondo aztertu beharra izaten dugu. Momentu honetan ez du irtenbiderik, publikoak festa handietara eta herrikoietara joateko gogoa du.

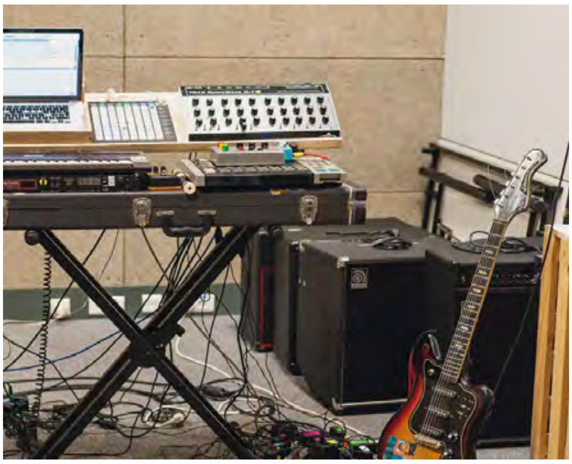
© Guillaume Fauveau

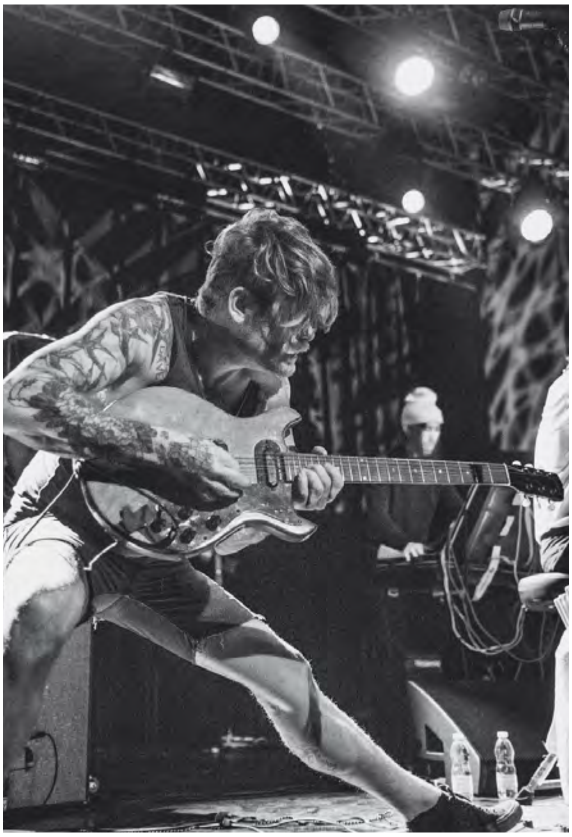
© Guillaume Fauveau

Totem· ATARRABIA

Atarrabian eta hiriburuko erdigunetik urrun dagoen kontzertu aretoa da Totem. 2004tik martxan dabilen areto honetatik mundu mailako talde esanguratsuenak igaro dira. Bertoko musika eszenarentzat ere ezinbesteko agertokia da eta hogei urteko ibilbidean erreferentea bilakatu den programazioa osatu dute. Produkzioaz eta kontratazioaz arduratzen den Iker Isiegasek erantzun ditu gure galderak.

Nola joan zen 2023a Totem aretoarentzat?
2023an izandako datuek 2022koak hobetu dituzte, urte hori ere ona izan zen nahiz eta pandemiaren osteko lehendabiziko urtea izanda beherakada pixka bat izan zuen. Aretoaren kudeaketari dagokionez, gero eta gehiago eta hobeto banatuta ditugu zereginak, eta ondorioz, praktikan, zorrotzagoak eta eraginkorragoak gara. Artistak kontratatzea gero eta zailagoa da, gero eta *katxe* garestiagoak dituzte, eta ia ez dute etekin tarterik uzten. Hori dela eta aretoa alokatzeko gero eta joera handiagoa dugu.

Zeintzuk izan dira 2023an izan zenituzten zailtasun nagusiak?
Bi zatitan banatuko nituzke 2023ko zailtasunak (nahiz eta egiturazkoak diren, ez denborazkoak). Alde batetik, guretzako zailtasuna; areto handia izanik, tokiko enpresa txikia gara hainbat erakunderen laguntzak kudeatu, eskatu eta jasotzeko orduan. Arrazoi batzuengatik edo besteengatik, pandemian ere ezin izan genuen laguntzarik jaso. Azken adibide gisa, aretorako material tekniko berria erosterakoan (PA, sidefill, monitore-mahaia, led pantaila, etab.) dirulaguntza ukatu ziguten beste areto batzuei eman zieten bitartean. Bestalde, ia astero hirian (Navarra Arena) programatzen diren makroekitaldi edo ekitaldiek, 11.800 lagunentzako edukierarekin eta, oro har, sarreren prezio nahiko garestiekin, publikoaren poltsikoa ahultzen dute eta aretoetara joateko ohitura ere ahultzen dute. Gure ustez Navarra Arena bezalako esparru bat ez da hiriaren errealitatearekiko proportzionala, areto eta klub txikien zati bat kaltetu gabe.

© Aritz Sola

© Joan Gálvez

Azal diezagukezu zer egoeratan dagoen zure aretoa gaur egun.
Gaur egun, astero programatzen ari gara urria eta ekaina bitartean (udan noizean behin izan ezik). Ekonomikoki onbideratuta gaude baina ekipamenduaren berrikuntza eta mantentze lanak egiteko zailtasunak ditugu. 2023an, ekipoetan bakarrik egindako inbertsioa 150.000 eurokoa izan zen aire girotua, berritze lanak eta beste hainbat gastu kontuan izan gabe. Oraintxe bertan, inbertsioak egin beharko genituzke sarbide-ateetan, aretoaren aurrealdeko barran, barra-hustubideak berritu, pintatu, zoruak, etab., baina iazko inbertsioak eta aurtengo matxura batzuk kontuan izanda, ezin ditugu erreforma horiek egin. Programazioari dagokionez, udara arte eta pasa den udazken-neguarekin pozik gaude.

“KEZKAZ IKUSTEN DUGU GUZTION DIRUAREKIN ORDAINDUTAKO ESPARRU PUBLIKOEK ZAILAGO EGITEN DUTELA ARETOETAN JENDE GEHIAGO EGOTEA”

Zuen aretoa hirigunetik kanpo dago. Nola baldintzatzen du horrek zuen lana?
Abantailak: aretoaren alboan aparkaleku asko izatea. Bizilagunekin arazorik ez izatea. Nafarroako beste herrietako eta beste erkidegoetako jendearentzat oso erosoa da gure kontzertuetara etortzea. Gentrifikazioari dagokionez, uste dugu gurea bezalako aretoek ekarpen handiagoa egiten dutela hiriguneetatik kanpo erdialdean baino.
Desabantailak: askotan, kontzertu batera joatea plan alternatibo batekin lotzen da, hala nola tabernetatik irtetearekin.

Nola ikusten duzu kultura-sektorearen etorkizuna zure hirian?
Nahiko ezkorrak gara epe ertainean. Une honetan gain-eskaintza bat dago hirian, programatzen ari diren lau aretorekin eta inor baino indartsuagoak diren espazio publiko handiekin (Nafarroa Arena, Baluarte). Navarra Arenako edukiera handitu egingo dela jakin dugu. Gainera, bertako pabiloi batean 2.000 lagunentzako areto bat muntatzeko asmoa ere badago, Wizink Centerreko aretoaren antzekoa, baina edukieraren bikoitza duena. Horrekin guztiarekin, hiriko edukiera handiko aretoak izango gara lehendabizi kaltetuko garenak, eta, ondoren, tokiko talde hasiberriak hasten diren klub edo pub txikiak.

Zure ustez, zer behar da epe ertainean kontzertu-aretoen sare egonkor bat sortzeko?
Berriro diot. 150km-ko eremu batean, BEC, Navarra Arena, Ficoba eta Buesa Arena ditugu. Ezinezkoa da horrelako lehiarekin kontzertu sare egonkor bat mantentzea. Horren adibide dira aretoak pixkanaka ixten doazela (Plateruena, Ondarruko Beikozini...), edo kontzertuak egiteari utzi eta esfortzuak benetan etekinak ematen dituzten beste jarduera batzuetan zentratzea.

15 AÑOS DE SIGMA PROJECT

© Aitor Izaguirre

LIDERAZGO EUROPEO DEL CUARTETO DE SAXOFONES

«Originalidad y perfección». Con estas palabras calificó en su día el compositor bilbaíno Luis de Pablo la labor del que es, en la actualidad, uno de los cuartetos de saxofones de más sólida y respetada trayectoria en la escena de la música contemporánea internacional: SIGMA Project.

Fundado en otoño del 2007 y con actividad concertística desde el año 2008, SIGMA Project colabora desde sus inicios como ensemble residente de la Asociación de Intérpretes para la Difusión de la Música Actual, constituida en 1998 por el saxofonista e improvisador irunés Josetxo Silguero y entre cuyos objetivos se encontraba la divulgación de los creadores y compositores vascos, a la par que la internacionalización de sus obras y el conferirle un marco de excelencia artístico-musical a la interpretación de sus partituras.

Integrado en la actualidad por Josetxo Silguero, Andrés Gomis, Ángel Soria y Alberto Chaves, SIGMA Project colabora con numerosos músicos y artistas en función de sus diferentes proyectos, así como lleva a cabo una importante labor de formación de nuevos intérpretes: dimensión educativa presente en el ideario de SIGMA desde sus comienzos.

Otra de sus más reconocibles señas de identidad es la promoción de encargos y estrenos, que alcanzan un total de 85 desde que en el concierto inaugural de la 65ª Quincena Musical de Donostia, en agosto de 2008, SIGMA presentase su primer encargo: *MACLA*, cuarteto de Guillermo Lauzurica al que siguieron estrenos absolutos de compositores vascos como Luis de Pablo, Gorka Alda, Isabel Urrutia, Félix Ibarrondo o Helga Arias, entre otros. A estos se han ido sumando muchas de las figuras más importantes en la composición internacional de las últimas décadas, como Cristóbal Halffter, Salvatore Sciarrino, Chaya Czernowin, Alberto Posadas, Raphaël Cendo, José María Sánchez-Verdú, Liza Lim, etc., propiciando que la construcción de nuevo repertorio para cuarteto de saxofones (y sus distintas combinaciones) encuentre una base sólida en las principales corrientes estéticas de la contemporaneidad.

Ese diálogo entre lo local y lo internacional hace que, en la actualidad, SIGMA incluya en su repertorio a compositores de cuatro continentes, habiéndose presentado a los públicos de América, Europa y África en un total de 225 conciertos. En muchos de ellos ha tomado forma otra característica fundacional de SIGMA Project: su apuesta por la interdisciplinariedad, explicitada en el potente diálogo con otras artes que le hemos visto en numerosos proyectos en Euskadi y Nafarroa, como la celebración del vigésimo aniversario del Museo Guggenheim Bilbao, en 2017; la reapertura de Chillida Leku, en 2019; o la conmemoración del cincuentenario de los Encuentros de Pamplona, en 2022. A través de dichos diálogos, artistas, escenógrafos, músicos y coreógrafos, como César Barrio, Francisco Javier Larreina o Manu Gaigne, expanden la labor de SIGMA Project, confiriendo al cuarteto de saxofones nuevas perspectivas y horizontes.

La difusión internacional de nuevo repertorio efectuada por SIGMA ha sido respaldada por algunos de los sellos discográficos más relevantes de América y Europa, como Wergo, Kairos o Mode, a los que se añade el lanzamiento de un sello propio, Sigmarecords, con el que han grabado obras de compositores vascos y navarros como Ramon Lazkano, Félix Ibarrondo, Helga Arias, Gabriel Erkoreka o Juan José Eslava.

Merecedores de importantes premios y becas, como las del Etxepare Euskal Institutua, la Fundación Siemens, el INAEM o la Fundación BBVA, en 2023 SIGMA celebró su decimoquinto aniversario sobre los escenarios con conciertos a ambos lados del Atlántico: una apertura al mundo que tendrá su continuación en 2024, con nuevas entregas del programa «Euskadi suena en...» que llevarán a SIGMA Project a Brasil y Costa Rica, mostrando la vibrante pluralidad de la composición vasca actual, como llevan haciendo desde su primera gira internacional, cuando en julio de 2012 llevaron la música de Ramon Lazkano a Roma y Escocia, comenzando su incansable labor como embajadores de nuestra mejor música en el extranjero.

Paco Yáñez

K / BUL EGO \ A

Kulturari
adi

Atención
a la cultura

@kbulegoa

Zerbitzuak / Servicios

Bidelaguntza /Acompañamiento

Kultura proiektuak garatzeko aholkularitza zerbitzua da.
Servicio de asesoramiento para el desarrollo de proyectos culturales.

Formakuntza /Formación

Prestakuntza jarduerak eta partekatutako esperientziak, antolatzen dira.
Se organizan actividades de formación y experiencias compartidas.

Kontsultak /Consultas

Bulegora hurbilduz, telefonoz deituz edo mezu elektroniko bat bidaliz.
Acercándote a la oficina, llamando por teléfono o enviando un correo.

Kontaktua/Contacto

943 11 33 43
kbulegoa@gipuzkoa.eus

Kokapena /Ubicación

Santa Teresa komentua
Elbira Zipitria 1
20003 Donostia/ San Sebastián

K bulegoa, Gipuzkoako Foru Aldundiaren (GFA) Kultura sektorearentzako arreta zerbitzua.
K bulegoa, servicio de atención al sector Cultural de la Diputación Foral de Gipuzkoa (DFG).

LGTBIQ+ KOLEKTIBOA ETA EUSKAL MUSIKA

Orain dela 8 urte *Euskal taldeak eta LGBTI erronka* artikulua publikatu zen *Gehitu Magazinen* eta honetan LGTBI+ kolektiboarekin zerikusia zuten euskal taldeek ekarpen interesgarriak egin zituzten gaiaren inguruan.

Baina, musikari guzti horien hitzak 8 urteetan nola ulertu gaur egun? Edota, nola egin du aurrera LGTBI+ euskal musika 8 urteetan? Existitzen al da hori? Aurrera egin ahal dugu? Eta, zer da LGTBI+ kolektiboarentzako aurrera egitea, posible zaigu hori?

Galdera guzti horiei erantzun bat eman baino lehen, marko teoriko txiki bat azaltzea interesgarria bada. Lehenik eta behin, euskaldun zer den definitzeko Oskorriren *Euskal Herrian euskaraz* abestian ematen den definizioa hartuko da: "Ez al dakizu euskara dela euskaldun egiten gaituena". Bestalde, zer esan nahi du LGTBI+? Eta berdina al da hori, sexu aniztasuna, transmaribibollo, disidentzia sexuala edota queer?

LGTBI+ kolektiboaz hitz egiten dugunean, lesbiana, gay, bisexual, intersexual eta + horren barruan sartzen diren beste identitate, desiraren orientazio eta "genital" ez norbatiboetaz hitz egiten ari gara, hots, sexualitateari begira, zis, hetero, bitar edota "genital" ez normatiboa duten pertsonez. Askotan, kolektiboa sexu askapenaren bandera azpian kokatu da eta horregatik hitz egiten da sexu aniztasunaz. Baina zer demontre da hori? Sexualitate anitzak? Anitza, ezberdina? Gure ezaugarri sexualak aztertuta denok gara ezberdinak, beraz, denok dugu gorputza bat sentitzen duela plazera era anitzetan, pertsona bakoitzean modu batean identifikatzen dena. Denok ditugu desio anitzak eta desiratzen ditugun pertsonekin, nahi badute, harremantzen gara era anitzetan...

Baina sexu aniztasun terminoarekin, aniztasun funtzionalarekin gertatu dena gertatu daiteke: denok gara anitzak, beraz, nola ikusarazi ez normatiboak? Gizarteak egiten gaitu ezgaitu, nire gorputza ez dago txarto... Sexualitatearekin ba berdina, gizarteak egiten nau ez normatibo: zuek izendatu zenidaten bollera edo marika ni jakin baino lehen; zuek inposatu zenidaten genero bat jaiotzerakoan ni neu nire burua identifikatzen jakin baino lehen; zuek erabaki zenuten alua edo zakilarekin jaio behar nuela derrigorrez.

Hori horrela, irainen gainetik transmaribibollo izendatzen gara, disidentzia sexuala gara, munduaren bazterrean kokatu gaituzue, gure bizitzak bazterretan jarri dituzue, baina guztiok batera zuen normatibitatea hankaz gora jarriko dugu. Queerak gara, arraroak gara, eta etiketa baztertzaile guztiekin amaitzera etorri gara. Gorputzak ez baitira bat edo bi, zortzi mila milioi baitira, generoak sailkapenak direlako, eta hauek baztertzaileak direlako, denok sentitzen garelako desorientatuak desiratzen hasten garenetik eta plazerra landu behar delako, ez koreografiatu. Hortaz, bazter guztiak querrifikatuko ditugu, kaleak, plazak, etxeak, eszenatokiak, bulegoak, liburuak, pelikulak, telesailak eta, nola ez, MUSIKA!

Hori argi geratu bada, gaur egungo Euskal LGTBI+ musika (horrelako zeozer existitzen bada) nolakoa den ikus dezagun bi ardatz ezberdinei hartuta:

Identitatean arreta jarriz gero, hiru elementuetan jarri genezakeen begirada. Lehenik eta behin kolektibokoak bezala identifikatzen diren artistak baina ez dutenak zertan horren inguruan idazten, edo ez behintzat zuzenean. Manent musika taldekoek artikuluan aipatu zuten: "Ez dut uste inor garenik norberak zer aldarrikatu behar duen edo zer ez epaitzeko. Uste dut bakoitzak bere kezkak sentitu behar dituela, eta horren beharra izanez gero, nork bere iritzia agertu. Norberaren kontua da hori" (GM 95, 2016). Horrek Olatz Salvador bezalako artista dakarkit burura, beraiek sare sozialetan edo elkarrizketetan publikoki kolektibokoak direla aipatu eta erreibindikatzen dute, baina beraien abestiak ez dute gaiaz zuzenki hitz egiten.

Bigarren elementua edukiak kolektibotik gertu edo kolektiboaz argi eta garbi dihardutenean da, adibidez, Olaia Inziarte eta bere *Astelehenak* abestian aipatzen duen "Neskatzat duten mutiko bat lotsatua disforiagatik". Zer/nola horrek Gosek aipatutakoarekin bat egiten du: "Abestiaren hitzek esplizituki esaten dutenez gain, uste dugu badagoela beste osagai bat: erdigunetik abesten duzun ala ertz batetik abesten duzun. Eta nik uste dut Gosek inoiz ez duela erdigunetik abestu, inoiz ez du abestu bete beharreko arau guztiak betetzen dituen gizon zuri heterosexual baten antzera" (GM 95, 2016).

Azkenik, bai abeslaria eta bai abestia kolektiborekin zerikusi zuzena dutenean. Euskokabaretekoek esan zutenez: "Oso garbi genuen sexualitatea jorratu nahi genuela. Aurrez ezarrita dagoena apurtu nahi genuen, edo are gehiago, perbertitu [...] Dibertsitatea funtsezkoa iruditu izan zaigu beti, eta taldean sartu den pertsona bakoitzak ekarpen garrantzitsua egin dio proiektuari" (GM 95, 2016). Eta bai aipua eta bai taldearekin erlazionatuta, Iparraldeko Altxalili taldea etortzen zait burura. Horien ikuskizuna euskal kultura eta queer bazterren bateratzea baita.

" BAZTER GUZTIAK QUEERRIFIKATUKO DITUGU, KALEAK, PLAZAK, ETXEAK, ESZENATOKIAK, BULEGOAK, LIBURUAK, PELIKULAK, TELESAILAK ETA, NOLA EZ, MUSIKA! "

Identiateaz aparte, bigarren ardatza abestien edo sortutako edukien mezuen helburua izango litzateke (aurretik abestien letraz hitz egin da, baina oraingoan helburua aztertuko da). Beraz, helburua kontuan izanda, bi izan daitezke: adieraztea edo borrokatzea/aldarrikatzea. Horien arteko mugak oso finak dira, baina bi adibiderekin aztertuko da hori.

Alde batetik, Albina Stardust DragQueen nafarrak bere *Harribitxi* abestiarekin adierazi besterik ez lukeela nahi emango luke. Las Sexpeares adierazi zuten moduan: "Guk ez diogu jendeari esaten abesti baten hitzen bitartez zer egin eta zer pentsatu behar duen [...] Jendeak galdetzen digu, *zer esan nahi du abesti horrek?* Eta erantzuna hauxe izaten da beti: *zuk nahi duzuna*" (GM 95, 2016).

Bestetik, Perlata rock/punk taldeak Moio ereserkiarekin trans errealitateekiko borrokak eta aldarrikapenak goraipatzen ditu. Baina ez al da aldarrikapen bat adierazteko modu bat? Edota zergatik batzuetan ematen dute musika estilo batzuk besteak baino borrokalariagoak? Bazterrean kokatzen diren adierazpen guztiak ez al dira era batean edo bestean ere aldarrikatzeko modu bat?

Guzti honekin ez dakit planteatutako galderaren bat erantzun den edo gehiago sortzen diren. Argi dagoena da LGTBI+ euskal musikak zailtasun bikoitza duela, baina era berean aldarri eta askatasunerako esparru bat bihurtzen dela.

Ander Prol González

ENCUENTROS PROFESIONALES DE MUSIKA BULEGOA EN 2023

Talleres, cursos, webinars, guías, asesoría... Los servicios y actividades que Musika Bulegoa organiza para los profesionales del sector musical abarcan un amplio espectro. En estas páginas, seleccionamos cuatro de los encuentros más destacados entre los que se desarrollaron en 2023.

SAREA

Sarea, que se celebró por primera vez en 2018, es el encuentro entre programadores/as y agentes del sector donde se dan a conocer proyectos musicales disponibles para girar en los próximos meses. Además de fomentar la programación (y contratación) musical en los teatros de la Red Vasca SAREA, esta iniciativa pretende reforzar el conocimiento mutuo entre programadoras/es y el sector musical.

En 2023, la cita fue el 27 de abril en el Teatro Arriola de Elorrio (Bizkaia), con presencia de 36 programadores/as llegados de toda Euskal Herria que pudieron conocer las últimas propuestas de una decena de artistas como Sara Azurza, Afrika Bibang, Berriketan o Euskal Barrok Ensemble. La mañana estuvo dividida en dos partes: primero, los grupos y artistas tuvieron diez minutos cada uno para presentar sus trabajos en directo, y al finalizar las presentaciones, se celebró una sesión de *networking* entre programadores/as y artistas.

INCENTIVOS FISCALES EN BIZKAIA

El 26 de octubre Musika Bulegoa, en colaboración con la asociación MIE, organizó la jornada «Incentivos fiscales: nuevas oportunidades para la industria musical», dentro de la programación de la feria BIME Pro. Se centró en las nuevas oportunidades que ofrecen los incentivos fiscales que puso en marcha la Diputación Foral de Bizkaia en 2023, y que buscan fomentar la participación de nuevos inversores en la producción de la música en vivo.

Para responder a todas las cuestiones relacionadas con estos incentivos, este encuentro informativo que tuvo lugar en el Euskaduna de Bilbao contó con la participaron de Juan Sebastián Sanz Buerba, Subdirector de Coordinación y Asistencia Técnica del departamento de la Hacienda Pública de Bizkaia; Marta Mendinueta Martínez, responsable del Área Fiscal de Elkargi; y Pilar Aguilar y Manuel López, de Incentiva Music.

DA! PRO

El 29 de noviembre, y dentro de la programación profesional de Durangoko Azoka, Musika Bulegoa y Gerediaga Elkartea organizaron la 5ª edición del encuentro entre programadores/as y profesionales del sector musical de Euskal Herria. Con un formato similar al de Sarea, en el que los artistas disponen de 10 minutos para presentar sus trabajos, la edición 2023 de DA! Pro persiguió tres objetivos:

- Ofrecer la oportunidad a creadores/as musicales en euskera de presentar sus proyectos nuevos frente a programadores/as de Euskal Herria.
- Crear un espacio para que responsables de programación de salas privadas, públicas, organización de eventos, técnicos/as municipales... pudieran conocer de cerca a los y las creadoras musicales del sector y sus propuestas.
- Ofrecer a los grupos y artistas seleccionados la posibilidad de participar en la segunda edición del festival MusikaGaz Fest, organizado por el Ayuntamiento de Amorebieta-Etxano.

KLUSTER

Musika Bulegoa, en colaboración con Musikagileak y la Quincena Musical, organizó por primera vez en 2023 una iniciativa innovadora en Euskal Herria: KLUSTER, un encuentro entre compositores e intérpretes de música contemporánea. El 31 de agosto, hora y media antes de uno de los conciertos de la Quincena Musical en el Kursaal de Donostia, se celebró esta sesión de speed meetings que buscaba propiciar nuevas relaciones profesionales y colaboraciones entre compositores e intérpretes que no habían trabajado juntos con anterioridad.

Tras el encuentro, Musika Bulegoa repartió dos ayudas económicas para fomentar proyectos entre aquellos que participaron en KLUSTER. Los ganadores de la convocatoria fueron Aitor Bartolomé y Ensemble Místico, que recibieron un incentivo para la composición y estreno de una nueva obra; y Przemek Pujanek y el Trío Zukan, que recibieron otra ayuda con la misma finalidad. Las dos nuevas creaciones serán estrenadas a lo largo del año 2024.

SAREA

INCENTIVOS FISCALES EN BIZKAIA

DA! PRO

KLUSTER

EUSKAL ABESBATZAK: NON ETA NORA

© Joshua Hanson

Gertukoak zaizkigun edota zuzenean eragiten diguten gaiei buruz aritu nahi badugu, nork bere hausnarketak eta iritziak hondarrean eraikitzeko arriskuari aurre egiteko komenigarria da ingurura begiratu eta ahalik eta fidagarritasun gehien eskaintzen duten iturrietara jotzea. Hara non, euskal abesbatzen inguruko hausnarketa honi ekiteko, datuak –hotzak, neutroak, objektiboak, zehatzak– izango dira nire helduleku lehena eta nagusia, hain zuzen ere, nire musika- eta bizitza-ibilbidean oso presente egon den errealitate horrek nire analisi-gaitasunean sartu zezakeen berotasun, partzialtasun, subjektibotasun eta lausotasun arrasto oro ezabatzeko, diagnostikoa behintzat argia izan dadin.

Krisi-diagnostiko baten bueltan

Kulturaren Euskal Behatokiak (Kulturaren Euskal Planaren bidez 2004ean sortua) 2008an argitaratu zituen Euskal Herrian dauden kultura-ohiturak, -praktikak eta -kontsumoari buruzko lehen inkestaren emaitzak. Eta 2019an Euskal Herriko 15 urtetik gorako biztanleen parte-hartze kulturalaren “argazki xehatua emango duten adierazleak” eskuratzeko helburuz garatutako ikerketa berria zabaldu zuen, 2018ko datuak biltzen dituena. Bi inkestek, hala, hamar urteko tartean hainbat deskriptoreen bidez jasotako praktika eta ohituretan gertatutako aldaketak aztertzea eta zenbait joera definitzea ahalbidetzen dute. Praktika amateurrari lotutako estatistikei erreparatuz, abesbatzetan parte-hartzean zifra kezkagarriak ageri dira: %3,8tik %2,8ra jeitsi zen, puntu oso bat. Azken urteotako datuak eta estatistikak oraindik eskuragarri ez dauden arren, beheranzko joera hori areagotu egin dela baieztatzeko arrazoiak badaude.

Gauzak horrela, Euskal Autonomia Erkidegoko abesbatzen egoera zein den benetan ezagutu eta hori indartzeko lan-lerroak definitzeko asmoz, Behatokia berariazko inkesta bat burutzen ari da, Euskal Herriko Abesbatzen Elkartearekin batera, helduen abesbatzen erradiografia osatu ahal izateko. Eta, bestetik, haur eta gazte abesbatzen inguruko txosten berezia argitaratuko da 2024ean, abesbatzen zein musikazaletasunaren etorkizunak orainaldiak bezainbesteko garrantzia duelakoan, edo akaso gehiago. Aurretiaz ez da inoiz gisa horretako abesbatzen erroldarik egin eta, hortaz, ezinezkoa zaigu abesbatzek izan duten bilakaera datuen bidez konparatzea. Hala ere, sektorean lanean diharduten profesionalek –zuzendariek, administrariek, kultura-programatzaileek– alarma-ahotsa eman dute, guztiek partekatzen baitute koru-dinamikak zeukan sustraitzea galdu delako sentsazioa. Horren erakusle da azken urteotan hainbat abesbatza desagertu egin direla eta, orokorrean, gainontzekoen kide kopuruak behera egin duela.

Esan daiteke, hortaz, euskal abesbatzak krisi-egoeran daudela. Oro har, nabarmena da zentzu askotan erreferenteak aldatu direla, eta hamarkada batzuk atzera abesbatzek zuten garrantzia –herri zein instituzio mailan– gutxitu egin dela. Krisi horren etiologia arras konplexua da, hainbat faktore soziokulturalek eragiten dutelako. Egungo gizartean nork bere entretenimendurako eskura dituen tresna askotarikoek eta berehalakoek ez dute erakargarri egiten talde-konpromisoa eskatzen duten jardueretan parte-hartzea, eta bai, aldiz, banaka-banaka edota noizean behin –edo bakoitzak nahi duenean– burutu daitezkeenak. Aisialdiaren merkantilizazioan nagusi dira gizabanakoari zuzendutako esperientziak: eskulan-tailer bakanak, edozein momentutan piztu eta itzaltzeko moduko olgeta digitala, ordutegi eta sarbide librea duten gimnasioak, musika saio pribatuak eta klase partikularrak. Garapen pertsonalaren diskurtsoaren pean, indibidualtasun faltsua zabaltzen eta goresten duen edozer saldu egiten da. Abesbatza-jarduera dinamika horren antipodetan kokatzen da; hori da, aldi berean, bere erakargarritasunik ezaren iturria eta bere bereizgarririk preziatuena.

Abesbatzen izaera sozialaren bidetik

Literatura zientifikoan abesbatza-kantuak maila fisiko, kognitibo, emozional zein sozialean dituen onurak egiaztatu dituzten ikerketa ugari topatu daiteke, bai populazio orokorrean, bai haur eta gazteen segmentuan, eta bereziki populazio espezifikoetan (adineko helduengan, espetxeratutako pertsonengan edo osasun mentaleko arazoak dituzten pertsonengan). Ongizate pertsonalean eragin positiboa izateaz gain, abesbatzak kapital soziala handitzeko bide segurua dira, hau da, gizarte-egituretan oparotasuna sortzen duen aktiboa indartzeko. Hala, eta eskura ditugun datuei jarraiki, kulturan oinarritutako elkarte-jarduerak bultzatzen dituzten gizarteak gizarte oparoagoak direla baieztatu daiteke.

Definizioz, abesbatza aldi berean abesteko elkartzen edo batzen den pertsona taldea da. Alderdi komunitarioa berezkoa zaio, beraz, eta haren ezaugarria da, gainera, denbora luzean irauteko joera, modu horretan kideen arteko kidetasun-zentzua indartuz. Historikoki hala gertatu da euskal abesbatzen kasuan ere. XIX. mendearen bigarren erdialdetik Euskal Herrian lehen abesbatzak sortu zirenetik, urteen poderioz sektorea sendotzen joan zen, eta berebiziko bultzada izan zuen 1970ko hamarkadatik aurrera, besteak beste, instituzioen eta federazioen elkarlanari esker.

Euskal Herriko abesbatzen arrakasta eta eredugarritasuna, hain zuzen ere, elkarte-egitura amateurren eta herri-errotzearen gurutzaketak sortzen duen zirkulu bertutetsuan datza. Gaur, abesbatza-mugimendua indarra galtzen ari den honetan, behar-beharrezkoa da abesbatzen izaera soziala ulertu, eta hori sendotzera eta sustatzera bideratutako estrategia publikoak martxan jartzea, behintzat, epe luzera euskal abesbatza-ondarearen biziraupena zein musikazaletasunaren etorkizuna bermatu nahi baditugu.

Denera, esango nuke euskal abesbatzak ez direla eta ez dutela izan behar bikaintasun artistikoari bideratutako engranaje profesionalak, baizik eta kultura eta musikaren bitartez bizitza publikoa eraikitzeko elkarte-espazioak. Hannah Arendt pentsalariaren hitzetan, soilik eremu publikoan garatu dezake nork bere banakotasuna, edozein gisako totalitarismoei aurre egiteko baldintza eman dadin: besteen banakotasunekin –besteen ahotsekin– batera sortzen den pluralitatea.

Marta García

Argitalpena / Publicación:
Euskal Herriko Musika Bulego Elkartea

Koordinazioa, edizioa eta zuzenketak / Coordinación, edición y correcciones:
Mikel Chamizo

Diseinua eta maketazioa / Diseño y maquetación:
Eneko Etxeandia Sáenz

Lege gordailua / Depósito legal:
NA-2230-2017

musika
bulegoa

MMXXIII